

**Lasten mediakäytön
rajoittaminen
suomalaisperheissä
2008**

Tekijät Sakari Nurmela / TNS Gallup Oy		Asiakirjan laji Tutkimus	
		Toimeksiantaja Viestintävirasto / yhteyshenkilö Tiina Aaltonen	
Asiakirjan nimi LASTEN MEDIAKÄYTÖN RAJOITTAMINEN SUOMALAISPERHEISSÄ 2008			
Tiivistelmä <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää sähköisen median käytön rajoittamiskeinoja suomalaisissa lapsiperheissä. Yhtenä keskeisenä osana tutkimusta selvitettiin lapsille haitallisten televisio-ohjelmien lähetysaikojen ja varoittamiskäytäntöjen tunnettuutta, jolta osin tutkimus on jatkoa vuonna 2003 käynnistetyille tutkimussarjalle.</p> <p>TNS Gallup Oy toteutti tutkimuksen puhelinhaastatteluna 2. - 15.9.2008 välisenä aikana. Tutkimukseen haastateltiin 750 vanhempaa, joiden perheisiin kuuluu yhteensä 1 368 alle 18-vuotiasta lasta.</p> <p>Suurimmassa osassa lapsiperheitä vanhemmat pyrkivät rajoittamaan lastensa sähköisen median käyttöä jollain tavalla. Yleisimmin rajoitetaan television katselua: noin 80 prosenttia vanhemmista kertoo käyttävänsä jonkinlaisia rajoituskeinoja. Eniten käytetään kellonajan ja ohjelmien sisällön mukaan tapahtuvaa rajoittamista. Selvästi harvemmin, mutta kuitenkin joka toisessa perheessä rajoitetaan television katseluun käytettyä kokonaisaikaa. Internetin käyttöä rajoitetaan lapsiperheissä hieman harvemmin kuin television katselua, erityisesti kun on kyse kellonajan tai sisällön suhteen tapahtuvasta rajoittamisesta. Sen sijaan tietokoneella käytettyä kokonaisaikaa pyritään rajoittamaan enemmän.</p> <p>Digivastaanottimien ns. lapsilukon käyttö on erittäin harvinaista, sillä vain kuusi prosenttia vanhemmista kertoo perheensä ottaneen sellaisen käyttöönsä. Yleisintä lapsilukon käyttö on niissä perheissä, joissa on 7-9-vuotiaita tyttöjä tai 10-12-vuotiaita poikia. Internetin suodatinohjelmia hyödynnetään joka neljännessä lapsiperheessä; yleisimmin jos taloudessa on 11-12-vuotiaita tyttöjä tai 11-14-vuotiaita poikia. Noin puolet lasten vanhemmista hyödyntää myös lastensa matkapuhelimissa operaattorien tarjoamia rajoituskeinoja. Estopalveluiden käyttö on hieman yleisempää kuin saldorajoituksen käyttö. Niissä perheissä, joissa on 13-14-vuotiaita tyttöjä käytetään keskimääräistä useammin estopalveluja. Perheissä, joissa on 11-14-vuotiaita poikia, ovat sekä estopalvelut että saldorajoitukset yleisimpiä.</p> <p>Kotimaisten TV-kanavien käytössä olevat ikärajamerkinnät ja niitä vastaavat lähetysajat eivät edelleenkään ole kovin aktiivisesti lasten vanhempien mielessä, sillä niiden muistaminen vaatii sanallista auttamista haastattelutilanteessa. Helpoimmin palautuivat spontaanisti mieleen K-merkinnät yleensä. Tämän mainitsi 54 prosenttia haastatelluista. Sen sijaan ikäryhmäkohtaiset K-merkinnät muistettiin selvästi harvemmin, sillä vain joka neljäs muisti esimerkiksi K15-merkinnän ja joka viides K18-merkinnän. K-merkintöjä selvästi heikommin muistettiin kuitenkin muut TV-yhtiöiden käyttämät itsesäätelykeinot: haitallisten ohjelmien myöhäisemmät lähetysajat ja ohjelmakuuluttajien ennakkovaroitukset. Kun vanhemmille lueteltiin käytössä oleva keinot, he muistivat parhaiten K15-merkinnät, ohjelmakuulutukset ja K18-merkinnät. Reilu puolet vanhemmista muisti myös klo 21 vedenjakajan, K11- ja K13-merkinnät sekä klo 23 vedenjakajan. Aikaisemmat vedenjakajat (klo 17 ja 19) muisti vain vajaa kolmannes vanhemmista.</p>			
Avainsanat lapset, televisio, katsojatutkimus, mediavalvonta			
Sarjan nimi Viestintäviraston julkaisuja			
Kokonaissivumäärä 37	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Viestintävirasto		Kustantaja Viestintävirasto	

Författare Sakari Nurmela / TNS Gallup Oy		Typ av publikation Undersökning	
		Uppdragsgivare Kommunikationsverket / kontaktperson Tiina Aaltonen	
Publikation BEGRÄNSNING AV BARNENS MEDIEKONSUMTION I FINLÄNDSKA FAMILJER 2008			
Referat <p>Syftet med denna undersökning var att utreda vilka metoder som förekommer i finländska barnfamiljer för att begränsa användningen av elektroniska medier. En central del av undersökningen var att utreda hur väl föräldrarna känner till sändningstiderna för skadliga tv-program och sättet att varna för dem. I detta hänseende är undersökningen en fortsättning på en serie undersökningar som inleddes 2003. TNS Gallup Oy genomförde undersökningen i form av telefonintervjuer under tiden 2–15.9.2008. Man intervjuade 750 föräldrar, i vilkas familjer det ingick totalt 1 368 barn under 18 år.</p> <p>I största delen av dessa barnfamiljer försökte föräldrarna på något sätt begränsa sina barns användning av elektroniska medier. Vanligast är det att televisionstittandet begränsas: ca 80 procent av föräldrarna uppger att de använder sig av begränsningsmetoder av något slag. Mest tillämplar man begränsning i anslutning till sändningstid och programinnehåll. Klart mer sällan, men trots detta i varannan familj, begränsar man den totala tid som barnet tittar på tv. Barnens Internetanvändning begränsas en aning mer sällan än tv-tittandet, i synnerhet när det gäller begränsning i relation till tidpunkten eller innehållet. Däremot försöker man mera begränsa den sammanlagda tid som barnen tillbringar framför datorn.</p> <p>Det är mycket ovanligt att man använder s.k. barnlås i digitala mottagare, endast sex procent av föräldrarna uppger att familjen har tagit ett barnlås i användning. Mest allmän är användningen av barnlås i de familjer där det finns 7–9-åriga flickor eller 10–12-åriga pojkar. Barnfilter på Internet utnyttjas i var fjärde barnfamilj; mest allmänt är detta om det finns 11–12-åriga flickor eller 11–14-åriga pojkar i hushållet. Ca hälften av föräldrarna utnyttjar också i anslutning till sina barns mobiltelefonanvändning de begränsningsmetoder som operatörerna tillhandahåller. Det är något vanligare att man använder sig av spärjtjänster än saldobegränsningar. I de familjer där det finns 13–14-åriga flickor använder man sig i genomsnitt oftare av spärjtjänster. I familjer där det finns pojkar i åldern 11–14 år förekommer såväl spärjtjänster som saldobegränsningar oftast.</p> <p>De inhemska tv-kanalernas åldersgränsmarkeringar och sändningstiderna i enlighet med dem är något som föräldrarna fortfarande inte minns särskilt aktivt, eftersom det krävdes verbal hjälp av intervjuaren för att föräldrarna skulle komma ihåg dem. Lättast att spontant återkalla i minnet var F-markeringarna i allmänhet. De nämndes av 54 procent av de tillfrågade. Däremot kom man klart mer sällan ihåg F-markeringarna för specifika åldersgrupper, då endast t.ex. var fjärde kom ihåg markeringen F15 och var femte markeringen F18. Klart sämre än F-markeringarna kom man emellertid ihåg övriga självreglerande metoder som tv-bolagen tillämpar: senare sändningstider för skadliga program och programannonsörernas förvarningar. Då intervjuaren räknade upp de metoder som används, kom föräldrarna bäst ihåg F15-markeringarna, annonseringen av program och F18-markeringarna. Drygt hälften av föräldrarna kom också ihåg kl. 21 vattendelare, markeringarna F11 och F13 samt kl. 23 vattendelare. De tidigare vattendelarna (kl. 17 och 19) mindes endast knappt en tredjedel av föräldrarna.</p>			
Nyckelord barn, television, tittarundersökning, medieövervakning			
Seriens namn			
Sidoantal 37	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Kommunikationsverket		Förlag Kommunikationsverket	

Postadress
PB 313
00181 HELSINGFORS
FO-nummer 0709019-2

Besöksadress
Östersjögatan 3 A
00180 HELSINGFORS

Telefon
09 69 661
Telefax
09 6966 410

E-post
info@ficora.fi
Webbplats
http://www.ficora.fi

DESCRIPTION

Date of publication
15.10.2008

Authors Sakari Nurmela / TNS Gallup Oy		Type of publication Survey	
		Assigned by FICORA / contact person Tiina Aaltonen	
Name of publication PARENTAL CONTROL OF CHILDRENS' MEDIA USAGE 2008			
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this survey is to map out the means by which parents limit the use of electronic media in Finnish families with children. A key element of the survey was to gauge the level of awareness about the warnings issued on harmful content, and the broadcasting times of television programmes with harmful content. This area of the study continues a series of surveys first carried out in 2003.</p> <p>TNS Gallup Oy gathered data by carrying out telephone interviews between 2 September and 15 September 2008, contacting 750 parents, who had a total of 1,368 children under 18 years of age.</p> <p>In the majority of the families, parents sought to limit their children's use of electronic media by some means. Limiting the extent to which children were allowed to watch television was the most common practice: over 80 % of the parents said they use some means of limiting the time in front of the television, most often based on the time of the day and the programme content. Much less often, but nevertheless in every other family, parents limited the total duration of time. The use of the internet was regulated somewhat less frequently, particularly with regard to monitoring the time of the day or the content. Instead, parents were more likely to limit the total time spent at the computer.</p> <p>Use of parental control in digital receivers was extremely rare; only 6 % of the parents said they had activated the so called childproof lock. Most often parental control was used in families with girls aged 7-9 or boys aged 10-12. One in four families employed internet filtering software, most commonly if there were girls aged 11-12 or boys aged 11-14 in the household. Around 50 % of parents made use of the operator's controlling features in their children's mobile phones. Blocking was used somewhat more often than limiting the mobile phone credit. In families with girls aged 13-14, the use of blocking services was higher than the average. The use of both blocking services and credit limits was most widespread in families with boys aged 11-14.</p> <p>To some extent, parents have remained unaware of the age ratings and the watersheds on the domestic TV channels, requiring prompting before remembering them. The K markings in general, indicating the age rating, were the easiest to recall without prompting, with 54 % of the respondents mentioning them. In contrast, the age group specific K ratings came to mind clearly less frequently, with only one in four parents remembering the K15 rating and one in five the K18 rating. Broadcasters' other means of self-regulation, such as the watersheds and the announcements prior to the start of the programme, were even more difficult to remember. When parents were read a list of control mechanisms, the K15 ratings, programme announcements and the K18 ratings were the easiest to remember. Slightly over 50 % of the parents also remembered the 9pm watershed, the K11 and K13 ratings and the 11pm watershed, while less than one in three parents recalled the earlier watershed times of 5pm and 7pm.</p>			
<p>Keywords</p> <p>Children, television, viewer research, media regulation</p>			
Serial name			
Pages, total 37	Language Finnish	Price	Confidence status public
Distributed by Finnish Communications Regulatory Authority FICORA		Published by Finnish Communications Regulatory Authority FICORA	

Postal address
PO Box 313
FI-00181 HELSINKI
FINLAND

Visiting address
Itämerenkatu 3 A
00180 HELSINKI
Business ID 0709019-2

Telephone
+358 9 69 661
Telefax
+358 9 6966 410

E-mail
info@ficora.fi
Homepage
http://www.ficora.fi

ESIPUHE

Viestintävirasto valvoo televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998) säädettyä lastensuojelunormistoa, jonka tarkoituksena on ohjata lasten kehitykselle haitallisten televisio-ohjelmien esitysaikoja ja niistä varoittamista. Lasten kehitykselle haitallisiksi ohjelmiksi on laissa määritelty sellaiset ohjelmat, jotka väkivaltaisuutensa tai seksuaalisen sisältönsä tai kauhua herättämällä taikka muulla näihin rinnastettavalla tavalla ovat omiaan vaikuttamaan haitallisesti lasten kehitykseen. Lasten kehitykselle haitalliset ohjelmat tulee lähettää sellaiseen aikaan, jolloin lapset eivät yleensä katso televisiota. Mikäli televisiotoiminnan harjoittaja lähettää tällaisen ohjelman, sen haitallisuudesta lasten kehitykselle on lain mukaan ilmoitettava ennen ohjelman lähettämistä.

Kesästä 2004 lähtien on kotimaiseen televisiotoimintaan sovellettu suurimpien televisioyhtiöiden allekirjoittamaa haitallisia ohjelmia koskevaa sopimusta, jonka Viestintävirasto on kannanotollaan hyväksynyt. Sopimuksen mukaan alle 11-vuotiaille haitalliset ohjelmat esitetään arkisin klo 17.00 jälkeen, alle 15-vuotiaille haitalliset ohjelmat klo 21.00 jälkeen ja alle 18-vuotiaille haitalliset ohjelmat klo 23.00 jälkeen. Vuoden 2008 alussa sopimukseen lisättiin alle 13-vuotiaille haitalliset ohjelmat, jotka voidaan lähettää arkisin klo 19.00 jälkeen. Porrastettujen lähetyksaikojen lisäksi toiminnanharjoittajat ovat sitoutuneet antamaan ennakkotietoa ohjelmien haitallisesta sisällöstä.

Viestintävirasto on teettänyt tämän tutkimuksen selvittääkseen haitallisia ohjelmia koskevan sijoittelu- ja varoituskäytännön tunnettuutta ja käyttöä lapsiperheissä. Tutkimus on jatkoa vuosina 2005 ja 2007 toteutetuille seurantatutkimuksille. Tällä kertaa tutkimuksessa on selvitetty myös muiden sähköisten medioiden - internetin ja matkapuhelinten - käytön rajoittamista lapsiperheissä.

Helsingissä lokakuun 15. pnä 2008

Tiina Aaltonen
kehityspäällikkö

Lapsille haitalliset mediasisällöt 2008

Yksikönjohtaja Sakari Nurmela
Työnro: 75163

TNS Gallup Oy, Itätuulenkuja 10, 02100 Espoo

Tämän tutkimuksen tulokset on tarkoitettu vain tilaajan omaan käyttöön. Niitä ei saa lainata, luovuttaa, jälleenmyydä tai julkaista ilman tutkimusyhtiön lupaa.

Sisällys	sivu
1 Johdanto.....	1
1.1 Tutkimuksen tausta	1
1.2 Tutkimuksen toteuttaminen	1
1.3 Keskeisiä havaintoja.....	2
2 Televisionkatselutavat suomalaisissa perheissä.....	3
3 Lasten televisionkatselun rajoittaminen.....	6
3.1 Tavat rajoittaa katselua	6
3.2 Ohjailukeinojen tunteminen.....	9
3.3 Ohjailukeinojen hyödyntäminen.....	12
4 Tietokoneen käyttö suomalaisissa lapsiperheissä	15
5 Tietokoneen käytön rajoittaminen.....	18
6 Matkapuhelimen käytön rajoittaminen.....	21
LIITEKUVAT.....	25

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

Viestintävirasto teki vuonna 2003 ensimmäisen televisio toiminnan lastensuojelukäytäntöjen tunnettuutta ja vaikuttavuutta koskevan selvityksen, jonka avulla pyrittiin parantamaan televisio toiminnan lastensuojelukäytäntöjen toimivuutta. Televisioyhtiöt laajensivat selvityksen julkaisemisen jälkeen vuodesta 1999 asti voimassa olleita itsesääntelykeinoja. Aiemmin oli sovittu, että lapsille haitallisista ohjelmista tiedotetaan etukäteen ja että ne sijoitetaan ohjelmistoon kello 21 (ns. vedenjakajan) jälkeen.

Vuoden 2004 sopimuksessa rajoituskeinoja päätettiin jatkossa käyttää entistä laajemmin ja kohdennetummin. Tiedottamista haitallisista ohjelmista päätettiin lisätä ja ohjelmiston sopivuus lapsille ottaa järjestelmällisemmin huomioon koko ohjelmistossa. Aikavedenjakaja ruvettiin soveltamaan uudella tavalla siten, että K18-ohjelmia ei näytetä ennen klo 23.00:a, K15-ohjelmia ennen klo 21.00:tä ja K11-ohjelmia arkisin ennen klo 17.00:ää. Lisäksi ohjelmien haitallisuuden perustelut päätettiin kertoa aiempaa tarkemmin, lisätä ikäraajat ja haitallisuuden perustelut ohjelmatietoihin, ohjelmia edeltäviin kuulutuksiin ja ohjelmien ennakkomainoksiin.

Tuorein muutos on K 13 –merkinnän ja ohjelmasijoittelun käyttöönotto vuoden 2008 alusta lähtien.

Viestintäviraston tehtävä on valvoa tv- ja radiotoiminnasta annetun lain säännösten soveltamista. Sitä varten se teetti TNS Gallupilla tutkimuksen siitä, miten ohjailukeinot tunnetaan suomalaisissa perheissä, miten niitä hyödynnetään ja minkälaisia ongelmia asiaan liittyy. Vastaava tutkimus toteutettiin viimeksi keväällä 2007.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin lisäksi sitä, kuinka suomalaisissa perheissä valvotaan ja rajoitetaan lasten internetin käyttöä. Kysymyssarja sisälsi myös muutamia lasten matkapuhelinten käyttöä koskevia kysymyksiä.

1.2 Tutkimuksen toteuttaminen

Puhelinhaastatteluja varten muodostettiin Väestörekisterikeskuksen ylläpitämästä Väestötietojärjestelmästä satunnaisotos niistä maamme perheistä, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Otokseen valikoituneille talouksille poimittiin puhelinnumerot. Matka- ja lankapuhelimiä käyttävät taloudet olivat edustettuna oikeassa suhteessa.

Puhelinhaastattelut toteutettiin käyttäen tietokoneohjattua haastattelujärjestelmää. Näin voitiin varmistaa kysymysten sujuva ja virheetön esittäminen. Kohdetalouksista etsittiin vastaajaksi jompikumpi vanhemmista.

Useampilapsisissa talouksissa kysymykset esitettiin erikseen perheen kaikista alle 18 -vuotiaista lapsista. Tällä tavalla 750 haastattelusta saatiin tietoja 1.368 lapsesta. Haastattelut toteutettiin TNS Gallup Oy:n Tampereella sijaitsevasta puhelinhaastattelukeskuksesta 2. – 15.9.2008 välisenä aikana.

1.3 Keskeisiä havaintoja

Melkein neljässä perheessä viidestä tarkkaillaan lasten televisionkatselua lähetysajan kohdan tai ohjelmasisällön suhteen. Useammassa kuin joka toisessa kodissa vanhemmat kontrolloivat lastensa television kokonaiskulutusta eli rajoittavat heidän televisionkatseluun käyttämäänsä kokonaisaikaa.

Vain 23 prosentissa talouksista nimittäin rajoitetaan lasten katselua televisiokanavan suhteen. Kolmessa vuodessa tämä luku kuitenkin on kasvanut yhdeksällä prosenttiyksiköllä-

K-merkinnät muistetaan parhaiten ohjailukeinoista. 65 prosenttia muisti ne spontaanisti. Kun mukaan lasketaan nekin (31 %), joille ne tulivat autetusti (haastattelija luetteli erilaisia keinoja), voi todeta, että käytännössä kaikki vanhemmat ovat niistä tietoisia.

Myös lapsille haitallisten ohjelmien sijoittelu myöhäisempään ajankohtaan ja television ohjelmakuuluttajien esittämät varoitukset tunnetaan melko hyvin.

Jos perheen vanhemmat ovat havainneet ohjailukeinot, he myös pyrkivät hyödyntämään niitä varsin aktiivisesti. Enemmistö ottaa säännöllisesti huomioon ohjelmakuuluttajien varoitukset. Lisäksi erityisesti vanhimpien (yli 15-vuotiaat) lasten osalta hyödynnetään ahkerasti sekä varoitusmerkintöjä että ohjelmajohdattelua.

Verrattuna televisionkatseluun, tietokoneen käytön kellonaikaa, kontrolloidaan 15 prosenttiyksikköä harvemmissa talouksissa. Vastaava tarjonnan sisältöä koskeva ero on 19 prosenttiyksikköä (televisionkatselua kontrolloidaan tässäkin enemmän).

Vain käytön kokonaisajan valvonta on tietokoneiden osalta tiukempaa. Televisionkatseluun kuluva aikaa kontrolloidaan 9 prosenttiyksikköä useammassa taloudessa.

Tutkimukseen osallistuneissa talouksissa melkein kaikilla yli 11-vuotiailla lapsilla oli matkapuhelin. Näistä nuorista 56 prosentilla on estopalveluja ja 46 prosentilla saldorajoitus.

Lisäksi tiedusteltiin, kuinka hyvin vanhemmat tuntevat erilaisia Internetin ja matkapuhelimen käyttöä turvaavia oppaita ja tiedotustapoja. Vain marginaalinen osa joukosta muisti spontaanisti yhtäkään, mutta kun haastattelija virkisti haastateltujen muistia luettelemalla erinäisiä tahoja, mainintojakin alkoi tulla.

Melko harvat kuitenkaan ovat hyödyntäneet yhtäkään kyseisistä keinoista. Koko joukosta niin on tehnyt yhteensä 17 prosenttia.

2 Televisionkatselutavat suomalaisissa perheissä

Vain runsaassa kolmasosassa Suomen lapsiperheistä on ainoastaan yksi televisio. Useimmissa löytää enemmän televisiovastaanottimia.

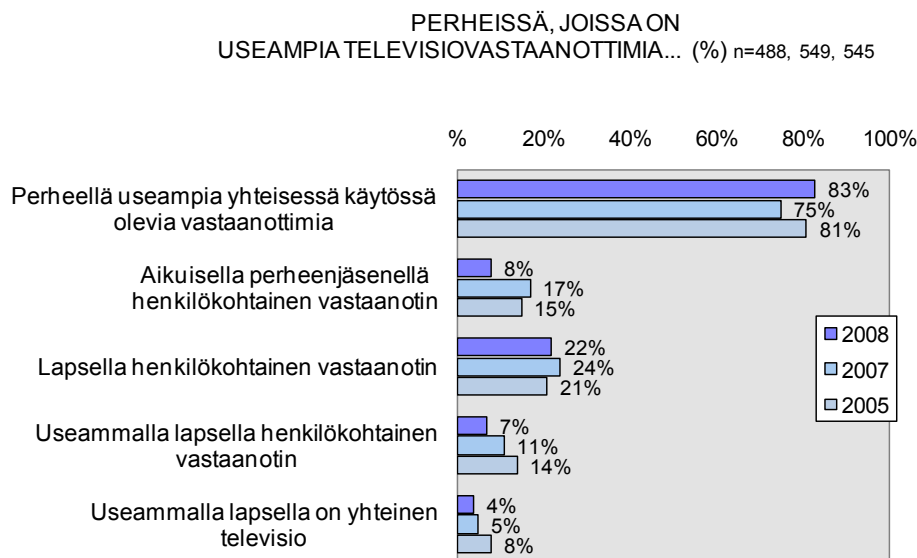
Nuorimman ikäryhmän eli alle 11-vuotiaiden kodit tulevat keskimääräistä useammin toimeen yhdellä televisiovastaanottimella, samoin ne perheet, joilla on vain tyttöjä. Jos perheellä kolme lasta tai enemmän, se omistaa usein keskimääräistä useampia televisiovastaanottiakin.

Avoimella maaseudulla asuvilla perheillä on keskimääräistä useammin enemmän kuin yksi televisiovastaanotin. Pääkaupunkiseudulla tällaisia talouksia puolestaan löytää suhteellisesti ottaen harvemmin kuin muualta.

Myös sellaisissa perheissä, joiden jäsenten yhteenlasketut vuositulot alittavat 30.000 €, on usein enemmän kuin yksi televisiovastaanotin. Tätä suurempituloisista talouksista kuitenkin löytää varmemmin useamman kuin yhden television.

Koulutuksen vaikutus asiaan näyttää päinvastaiselta. Jos kyseessä on perhe, jossa ainakin toinen vanhemmista on korkeakoulutettu, siellä on keskimääräistä todennäköisemmin vain yksi televisiovastaanotin. Jos muodollista koulutusta on vähemmän, vastaanottimia on luultavasti useampia.

Kuvio 1.

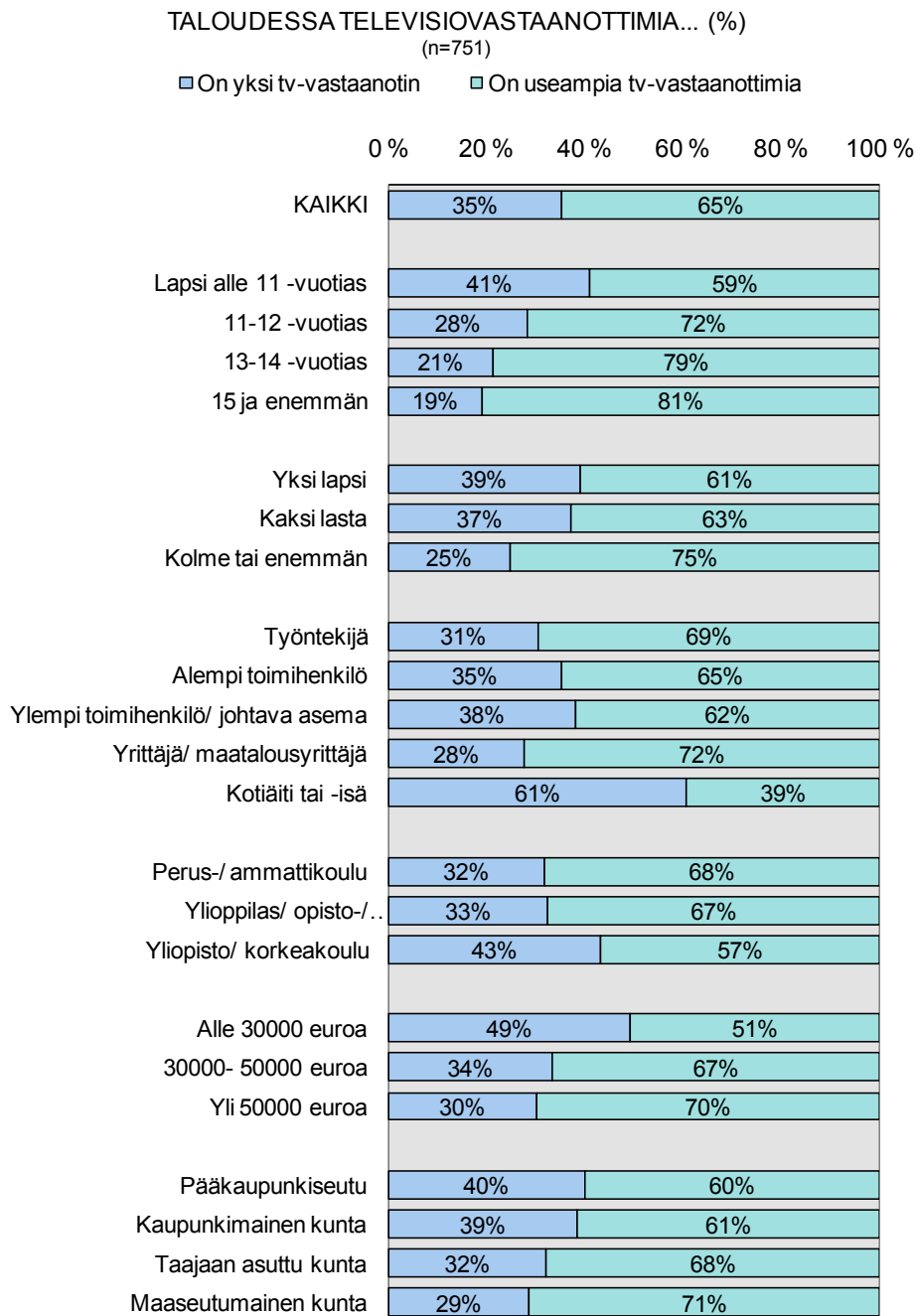

Pääsääntöisesti suomalaisilla perheillä on useampia yhteisessä käytössä olevia vastaanottimia. Näin on tilanne 83 prosentissa niistä talouksista, joilla on useampi kuin yksi vastaanotin. Kahdeksalla prosentilla on aikuista varten yksi televisio ja 22 prosentissa yhdellä lapsella on oma vastaanottimensa.

38 prosentissa sellaisista yksilapsisista talouksista, joissa on useampia vastaanottimia, lapsella on oma henkilökohtainen televisionsa.

Seitsemällä prosentilla monilapsista talouksista on televisio, joka on yksinomaan lasten yhteisessä käytössä. Kyseisenlaisista perheistä 13 prosentilla on yhdellä lapsella ja 11 prosentilla useammalla lapsella henkilökohtainen televisio käytettävissään.

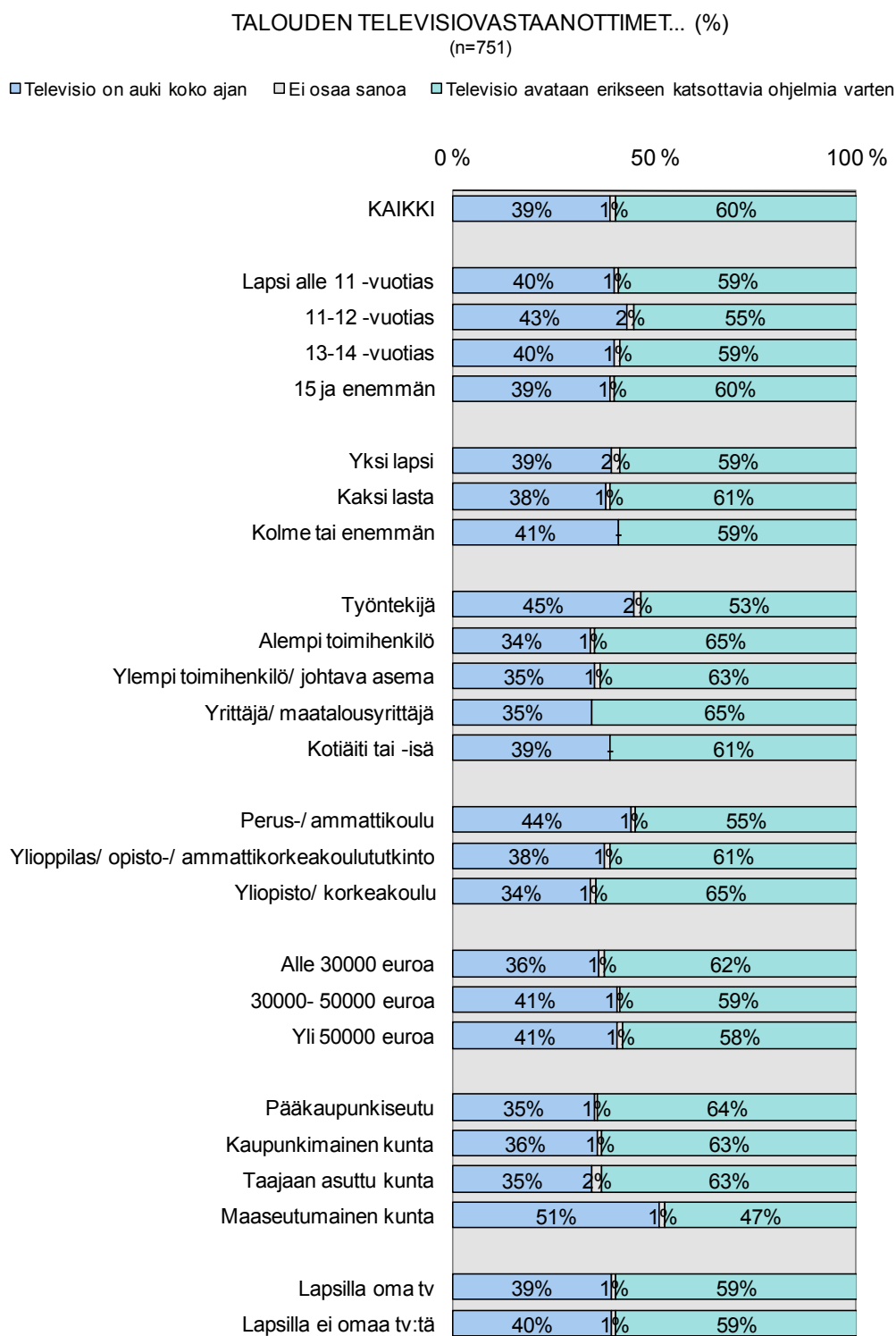
Kuvio 2.

Vain 39 prosenttia haastatelluista tunnusti, että heidän kotonaan televisio on käytännössä auki koko ajan. Kolmessa kodissa viidestä televisio avataan vanhempien kertoman mukaan katsottavia ohjelmia varten aina erikseen.

Työntekijäperheissä, maaseudulla sekä niissä talouksissa, joissa haastatellulla on keskimääräistä alempi peruskoulutus, televisiota pidetään keskimääräistä useammin jatkuvasti auki.

Kuvio 3.

Tilanne ei muutu, olipa kysymyksiin vastattu minkä tahansa ikäisen lapsen näkökulmasta. Noin 40 prosentissa talouksista televisiota pidetään kytkettynä päälle melkein koko ajan.

Tilanne ei muutu, vaikka sitä tarkastelisi erikseen tyttöjen tai poikien näkökulmasta: televisiota auki pitävien talouksien suhteellinen osuus pysyy samana.

3 Lasten televisionkatselun rajoittaminen

Lasten televisionkatselun käytännön rajoittamista tarkasteltiin kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin oltiin kiinnostuneita kotona käytettävistä keinoista, ja toisaalta haluttiin selvittää erilaisten ohjailukeinojen tuntemista ja hyödyntämistä.

3.1 Tavat rajoittaa katselua

Rajoittamistapojen käyttöä tutkittiin kysymyksellä, missä vastaajien punnittavaksi annettiin neljä valmista vaihtoehtoa sekä mahdollisuus ilmaista jokin muu, listasta puuttuva tapa. Lisäksi vastaaja saattoi todeta, että lapsi saa päättää asiasta itse.

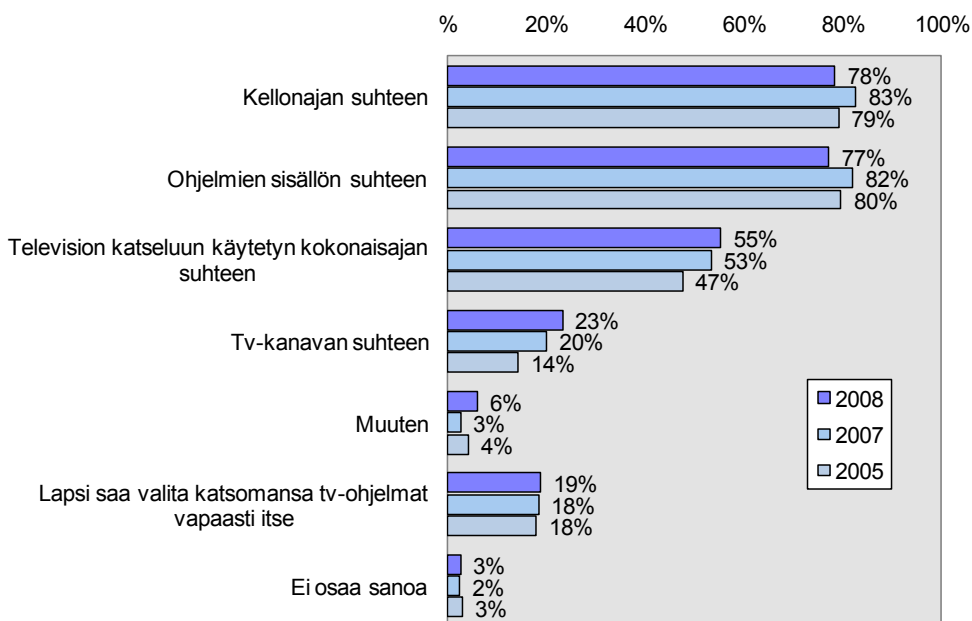
Useimmiten vanhemmat kontrolloivat, mitä ja milloin heidän lapsensa katsovat televisiosta. Vain 19 prosenttia jättää päätösvallan yksinomaan lapsille.

Lähestulkoon neljässä perheessä viidestä tarkkaillaan lasten televisionkatselua lähetysajankohdan tai ohjelmasisällön suhteen. Hieman useammassa kuin joka toisessa kodissa vanhemmat kontrolloivat lastensa television kokonaiskulutusta eli rajoittavat heidän televisionkatseluun käyttämänsä kokonaisuutta.

Erityisiä lapsille vaarallisia televisiokanavia sen sijaan ei taida Suomessa olla, ainakaan, jos asiaa yritetään tulkita tämän tutkimuksen perusteella. Vain 23 prosentissa talouksista nimittäin rajoitetaan lasten katselua televisiokanavan suhteen.

Kuvio 4.

LASTEN KATSELEMIEN TV -OHJELMIEN RAJOITTAMINEN.
RAJOITETAAN... (%), n=751, 750, 750

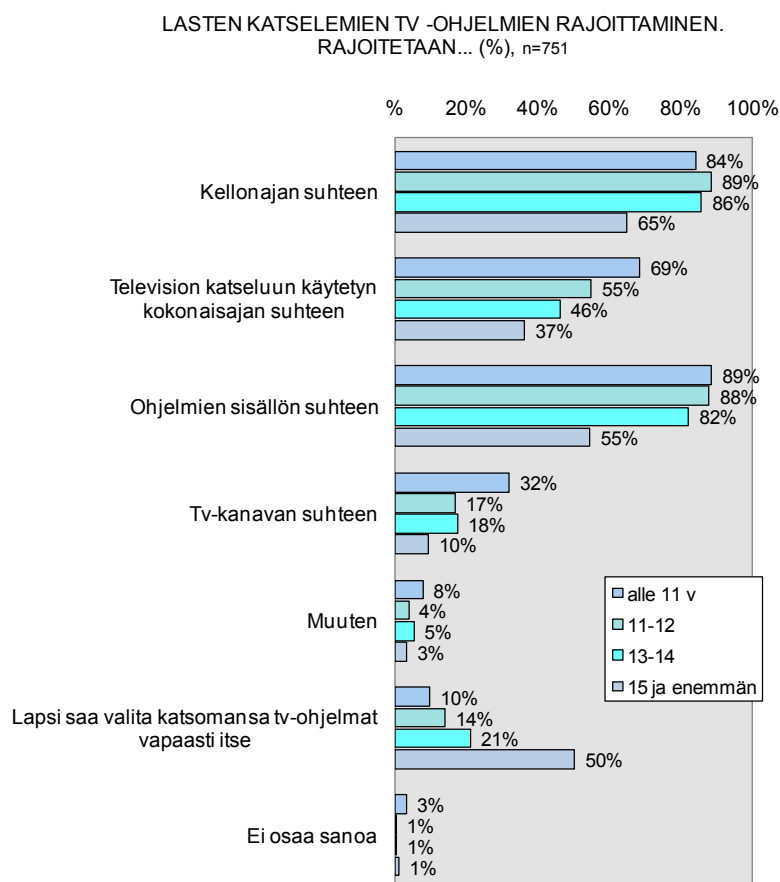

Televisiokanavaan kuitenkin kiinnitetään nyt aikaisempaa enemmän huomiota. Näin toimivien osuus on kasvanut yhdeksän prosenttiyksikköä vuodesta 2005. Vastaavana ajankohtana vanhempien tietoisuus lastensa televisionkatseluun käyttämästä kokonaisajasta on lisäksi vahvistunut yhtä paljon.

Suhtautumisessa siihen, mihin kellonaikaan lapset katsovat televisiota tai mikä heidän seuraamiensa ohjelmien sisältö on, ei ole merkittäviä muutoksia.

Edellä mainitut menetelmät ovat kaikkein yleisimmät. Muita kontrollikeinoja on käytössä vain pienessä osassa kaikista kotitalouksista. Joissakin kodeissa päätetään pitää televisio joinakin iltoina kokonaan kiinni. Jotkut kertoivat nauhoittavansa sopiviksi katsomansa ohjelmat, ja muutamat kertoivat keksivänsä lapselleen muuta tekemistä. Nämä kaikki ovat kuitenkin marginaalisia tapoja.

Kuvio 5.

Mitä enemmän lapsella on ikää, sitä herkemmin hän saa päätösvaltaa televisionkatseluun liittyvissä valinnoissa.

On kuitenkin huomattava, ettei kaikille täysi-ikäisyyttä lähestyvilläkään nuorille anneta täydellistä valinnanvapautta. Vain joka toisessa taloudessa 15 -vuotta täyttäneet saavat päättää itse, mitä ohjelmia katsovat.

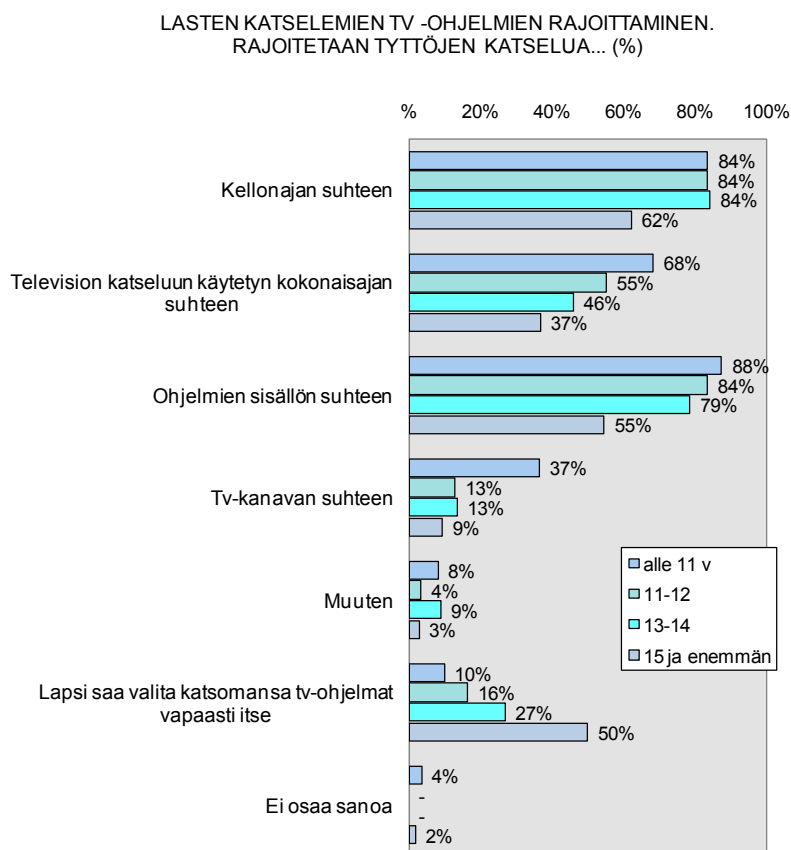
Vaikka heihin kohdistuva kontrolli on ehkä kokonaisuudessaan vähäisempää kuin nuoremmissa, myös vanhimmassa ikäkohortissa tarkkailu ja valvonta kohdistuvat ensisijaisesti ohjelmien sisältöön ja esittämisaikoihin.

Alle 15-vuotiaiden lasten televisionkatselua sen sijaan kontrolloidaan aika lailla, kiinnittäen huomiota lähinnä sekä kellonaikaan että ohjelman sisältöön. Kun noin joka toisessa kodissa tarkkaillaan sitä, kuinka paljon lapsi käyttää aikaansa televisionkatseluun ylipäänsä, nuorimpien osalta näin tehdään kahdessa kolmasosassa.

län karttuessa lapset kuitenkin rupeavat saamaan tasaisesti enemmän vapauksia erityisesti television katseluun käyttämänsä kokonaisajan suhteen.

Alle 11-vuotiaat ovat tässä suhteessa kovimmassa tarkkailussa: 69 prosenttia tämän ikäisten lasten vanhemmista kiinnittää asiaan huomiota. Yli 15-vuotiaiden vanhemmista niin tekee enää vain 37 prosenttia.

Kuvio 6.

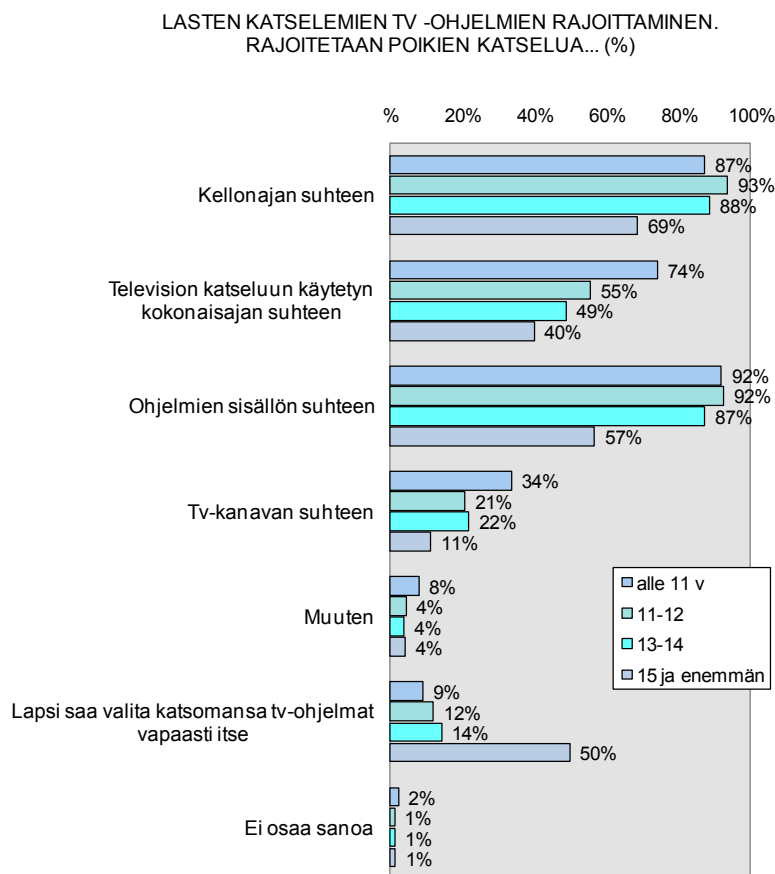
Vaikka poikia valvotaan jonkin verran enemmän, tietynlainen suuri kuva on kummankin sukupuolen osalta pääpiirteissään samantyyppinen: painopisteet tyttöjen ja poikien kohtaamassa kontrollissa ovat samansuuntaiset,

Tietysti erojakin löytyy. Oheisista kuvioista (kuvio 6 ja 7) esim. havaitsee, että 13-14 -vuotiaiden poikien televisiotavat ovat vanhempien läheisemmässä tarkkailussa kuin tyttöjen.

Pojista vain 14 prosenttia kyseisten lasten huoltajista antaa poikien valintoja täysin oman päänsä mukaisesti, kun 27 prosenttia vastaavan ikäisten tyttöjen vanhemmista suo lapsilleen saman.

Myös tätä nuorempien vanhemmat antavat tytöille hieman enemmän vapauksia kuin pojille (joka suhteessa). Tilanne tasoittuu lasten tullessa 15 vuoden ikään. Joka toinen tämän rajapyykin ylittänyt lapsi saa päättää televisionkatselustaan itse, olipa kyseessä tyttö tai poika.

Kuvio 7.

Digiboksin lapsilukko on käytössä vain harvoissa kodeissa. Kuusi prosenttia ilmoitti käyttävänsä sitä.

Enimmillään lapsilukon suosio nousee kolmeentoista prosenttiin: kun kyse on 7-9-vuotiaiden tyttöjen tai 10-12-vuotiaiden poikien vanhemmista. Joka kymmenes taajaan asutuissa maaseutukunnissa asuva kertoi käyttävänsä digiboksin lapsilukkoa.

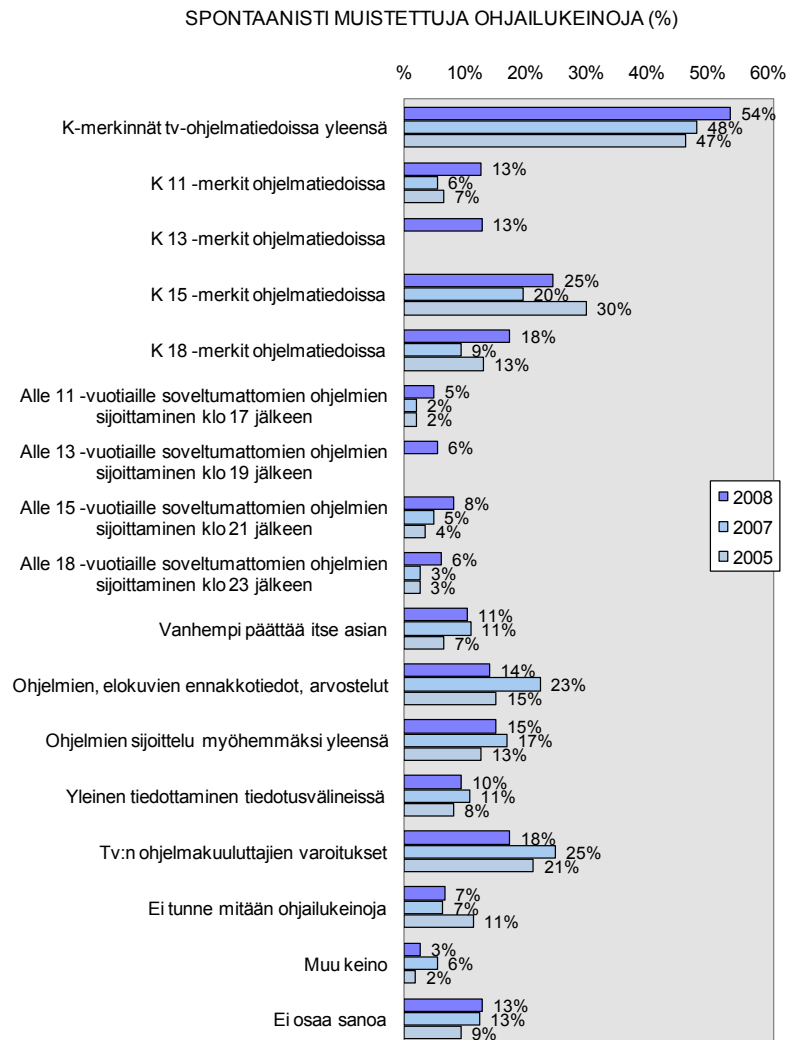
3.2 Ohjailukeinojen tunteminen

Ohjailukeinojen tuntemista tutkittiin kahden kysymyksen avulla. Ensin haastattelija pyysi tutkimukseen osallistuneita mainitsemaan kaikki erilaiset, muistamansa keinot. Seuraavassa vaiheessa haastateltaville lueteltiin nykyisin käytössä olevat vaihtoehdot ja pyydettiin kertomaan, mitkä niistä he muistavat.

Useimmat (54 %) viittasivat spontaanisti K-merkintöihin ilman, että olisivat liittäneet sanojensa mihinkään erityiseen ikärajaan. Toiseksi useimmin mainittiin K 15-merkit. Ne tulivat mieleen joka neljännelle (25 %). Television ohjelmakuuluttajien varoitukset olivat kolmanneksi useimman (18 %) spontaanisti muistama keino.

Nämä kolme ovat olleet yleensäkin useimmin mainitut tavat. Verrattuna edelliseen tutkimukseen K-merkinnät yleensä ja K 15-merkit erityisesti mainittiin nyt hieman useammin, ohjelmakuuluttajien varoitukset hieman harvemmin. Muutokset eivät kuitenkaan tältä osin olleet kovin suuret.

Kuvio 8.

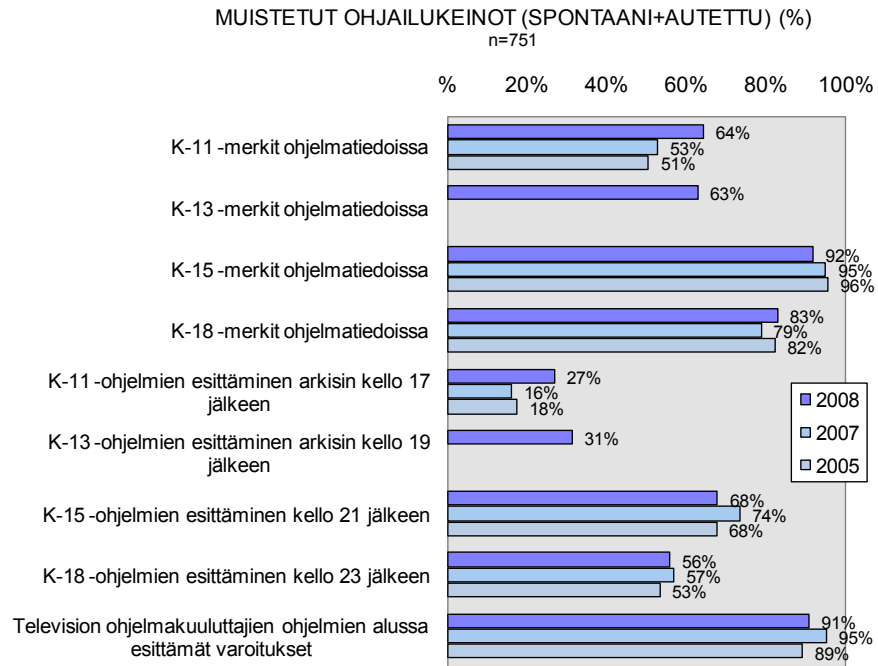

Kun haastattelija luetteli ohjailukeinot vastaajille, heidän muistinsa virkistyi huomattavasti. Lähes jokainen kertoi havainneensa K 15 -merkit, ja 83 prosenttia sanoi panneensa merkille ohjelmätietojen K 18 -varoitukset. K 11-merkinnät olivat tuttuja 64:lle ja K 13-varoitukset 63 prosentille.

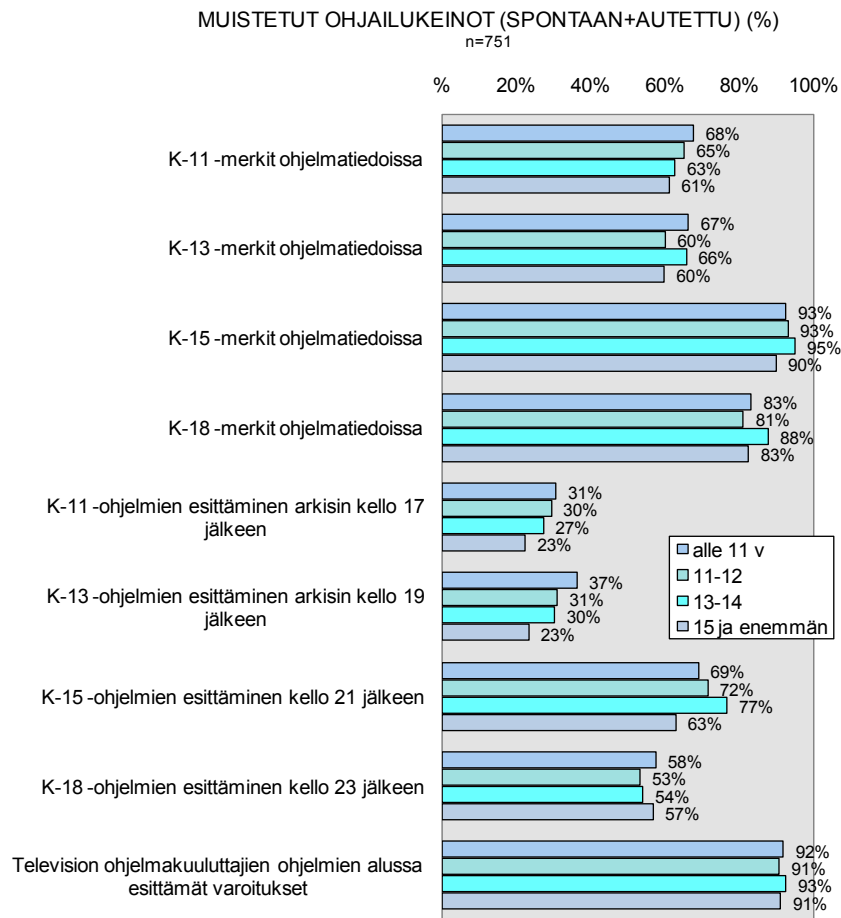
Jonkin verran harvempi mainitsi sopimattomien ohjelmien sijoittelun. Tosin enemmistö oli havainnut, että K 15- ja K 18 -ohjelmat on sijoitettu myöhäisempään ajankohtaan. Vain K 11 ja K 13 -ohjelmien sijoittelua koskevat vastaukset poikkesivat kahdesta ensin mainitusta. Ne olivat keskenään suurin piirtein yhtä usean havaitsemia.

Tulokset olivat pääpiirteissään samantyyppiset kuin 2007. Ainoa mainittava ero liittyi K 11 -merkintöihin ja näiden ohjelmien sijoitteluun. Molemmat tulivat nyt useammalle mieleen kuin vuosi sitten. Vaikka pieniä ja loogisia eroja kuvioista havaitseekin, silti mihinkään ikäluokkaan kuuluvien lasten huoltajat eivät ole oman lapsensa ryhmän merkintöjä juurikaan sen useammin kuin muun ikäisten lasten vanhemmat.

Kuvio 9.

Kuvio 10.

Esim. 68 prosenttia alle 11 -vuotiaiden lasten vanhemmista tunsi K11 -merkinnät ohjelmatiedoissa. Vastaava merkintä oli tuttu 61 prosentille yli 15 -vuotiaiden huoltajista. 83 pro-

senttia nuorimpien lasten vanhemmista tuntee K 18-merkinnät, jotka ovat tuttuja yhtä suurelle osalle 15 vuotta täyttäneiden huoltajista.

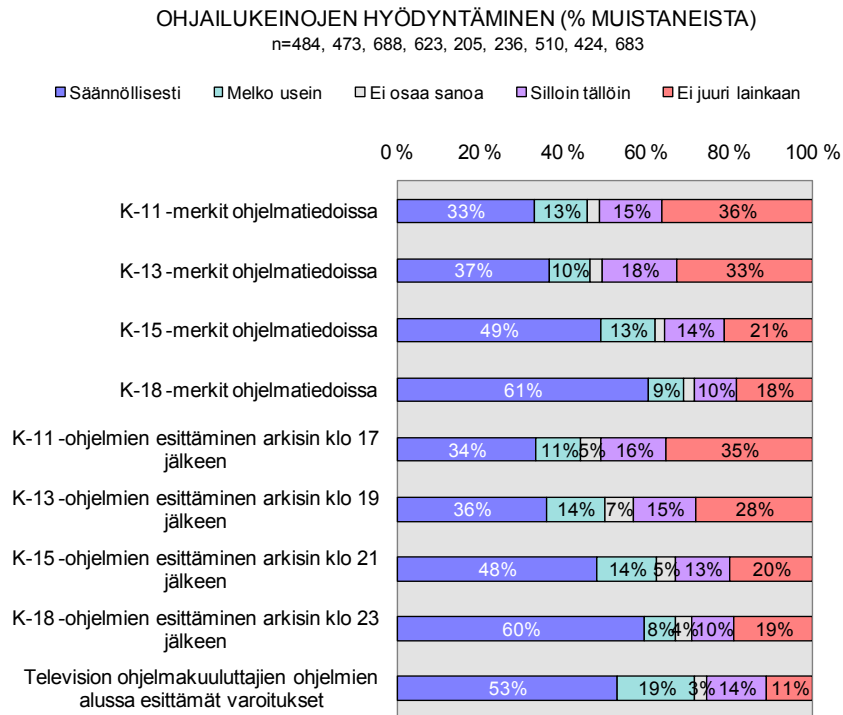
Vaikka nuorimpien lasten vanhemmat olivat hieman paremmin perillä pienimmiltä kiellettyjen ohjelmien alkamisajankohdista kuin vanhempien lasten huoltajat, heidän tietämyksensä asiasta jäi silti melkein yhtä heikoksi.

3.3 Ohjailukeinojen hyödyntäminen

Jos perheet havaitsevat ohjailukeinot, ne myös pyrkivät hyödyntämään niitä varsin aktiivisesti. Enemmistö ottaa säännöllisesti huomioon ohjelmakuuluttajien varoitukset. Lisäksi vanhimpien lasten osalta hyödynnetään ahkerasti sekä varoitusmerkintöjä että ohjelmajoittelua.

Erityisesti niin tehdään silloin, kun on kyse K 18-kategorian ohjelmista. 61 prosenttia hyödyntää säännöllisesti merkintöjä, yhtä moni (60 %) niiden sijoittumista ohjelmakarttaan.

Kuvio 11.

Otsikon n-luvut kunkin ohjailukeinon muistaneiden lukumääriä, järjestys sama kuin kuviossa ylhäältä alaspäin lukien.

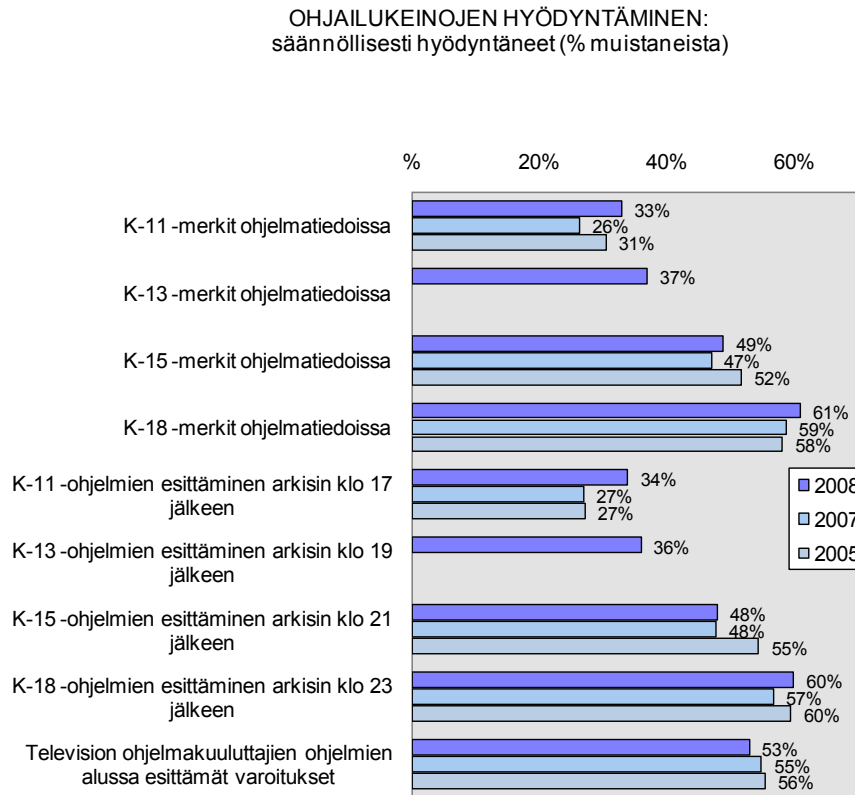
Myös alle 15 -vuotiailta kiellettyjen ohjelmien suhteen ollaan tarkkoja. Käytännössä joka toinen ottaa säännöllisesti huomioon kyseiset merkinnät sekä ohjelmien esittämisajankohdat.

Alle 11-vuotiaita koskevat sekä K 13-kategorian sääntelykeinot muodostavat poikkeuksen. Selvästi harvempi ottaa ne huomioon otetuiksi kuin K-15- ja K-18 -keinot (niin merkinnät kuin ohjelmajoittelunkin).

Joka kolmas hyödyntää K 11-merkintöjä säännöllisesti. Yhtä moni ottaa tämän ikäisiä suojaavan ohjelmajoittelun säännönmukaisesti huomioon ohjatessaan lastensa television-

katselua. K 13-kategoriaa koskevien ohjelmien yhteydessä vastaavasti toimii 37 (merkin-
nät) ja 36 prosenttia (sijoittelu).

Kuvio 12.

Nuorimpia koskevia ohjailukeinoja kuitenkin hyödynnetään nyt hieman enemmän kuin aikaisemmin. K 11-merkinnät ohjelmatiedoissa tarkastaa säännöllisesti 7 prosenttiyksikköä useampi kuin vuosi sitten. Yhtä moni on ruvennut ottamaan tähän ryhmään kuuluvien ohjelmien sijoittelun huomioon aiempaa tarkemmin huomioon.

Taulukko 1. Ohjailukeinojen hyödyntäminen lasten televisionkatselun rajoittamisessa iän mukaan (%).

	Alle 11	11-12	13-14	15+
<i>Oman ikäryhmän K-merkintä</i>				
Säännöllisesti.....	44	35	43	39
Melko usein.....	16	13	21	10
Silloin tällöin.....	17	29	21	22
Ei juuri lainkaan.....	19	21	13	26
<i>Oman ikäryhmän ohjelmasijoittelu (kellonajat)</i>				
Säännöllisesti.....	41	36	42	42
Melko usein.....	13	16	22	8
Silloin tällöin.....	19	13	17	20
Ei juuri lainkaan.....	24	33	17	26
<i>Ohjelmien alussa esitettävät varoitukset</i>				
Säännöllisesti.....	64	58	51	33
Melko usein.....	14	21	26	25
Silloin tällöin.....	10	16	14	21
Ei juuri lainkaan.....	8	4	7	18

Paremmen kuvan eri-ikäisten lasten vanhempien toiminnasta saa edellisen sivun taulukosta (taulukko 1). Siitä käy ilmi, kuinka säännöllisesti kunkin ikäryhmän lasten vanhemmat ottavat huomioon oman lapsensa ikäryhmää koskevat ohjailukeinot.

11-12 -vuotiaiden vanhemmat erottuvat muista jonkin verran, sillä heistä keskimääräistä harvempi kiinnittää säännöllisesti huomiota K 13-merkintöihin tai niitä koskevien ohjelmien sijoitteluun. Toki heidänkin enemmistönsä hyödyntää molempia tapoja vähintään melko usein. Silti muun ikäisten lasten vanhemmat ottavat ne huomioon vielä aktiivisemmin kuin he.

Ainakin osittain tämä voi johtua siitä, että kyseinen merkintä on uusi, eikä ole vielä ehtinyt vakiintua aivan samalla tavalla kuin muut ohjailukeinot.

Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä tarkemmin vanhemmat panevat merkille ohjelmien alussa esitettävät varoitukset. Jos lapset ovat alle 11 -vuotiaita, 64 prosenttia huoltajista hyödyntää ohjelmakuuluttajien varoituksia säännöllisesti. Yli 15-vuotiaiden lasten vanhemmista vain 33 prosenttia on tässä suhteessa yhtä aktiivisia.

Taulukko 2. Ohjailukeinojen hyödyntäminen lasten televisionkatselun rajoittamisessa iän ja sukupuolen mukaan (%).

	Tytöt				Pojat			
	alle 11	11-12	13-14	15+	alle 11	11-12	13-14	15+
<i>Oman ikäryhmän K-merkintä</i>								
Säännöllisesti	44	34	39	37	48	36	47	40
Melko usein	15	8	19	9	15	18	26	10
Silloin tällöin	17	36	24	19	18	23	16	24
Ei juuri lainkaan.....	19	20	16	31	17	21	9	22
<i>Oman ikäryhmän ohjelmajajoittelu (kellonajat)</i>								
Säännöllisesti	39	31	33	34	47	41	51	48
Melko usein	10	15	26	12	13	17	19	6
Silloin tällöin	21	15	15	19	17	10	19	23
Ei juuri lainkaan.....	26	35	24	31	21	31	8	21
<i>Ohjelmien alussa esitettävät varoitukset</i>								
Säännöllisesti	64	53	54	33	64	62	47	36
Melko usein	13	29	20	26	17	15	35	23
Silloin tällöin	11	11	16	20	10	20	12	24
Ei juuri lainkaan.....	8	6	10	18	8	2	4	16

Oheisessa taulukossa (taulukko 2) on esitetty sama siten, että eri ikäisten tyttöjen ja poikien vanhempien tapoja on tarkasteltu erikseen.

Pääosin heidän tapansa eivät eroa toisistaan. Taulukosta voi kuitenkin panna merkille mm. sen, että 13-14 -vuotiaiden poikien vanhemmat käyttävät K-merkintöjä hyväkseen aktiivisemmin kuin vastaavan ikäisten tyttöjen huoltajat.

Poikiin käytetään enemmän kaikkia ohjailukeinoja. 11-12-vuotiaiden (eli uuden K 13-ajattelun kohderyhmään kuuluvien) poikien vanhemmat hyödyntävät selvästi enemmän ohjelmien alussa esitettäviä varoituksia kuin vastaavanikäisten tyttöjen aikuiset perheenjäsenet. Ohjelmajajoittelu on yleisempi poikien kuin tyttöjen vanhemmille, oli paikka kyse minkä ikäisistä lapsista tahansa.

4 Tietokoneen käyttö suomalaisissa lapsiperheissä

Kaikkiaan 98 prosenttia tutkimukseen osallistuneista vanhemmista kertoi, että heillä on kotonaan tietokone. Se on selvästi enemmän kuin talouksissa keskimäärin. Tilastokeskuksen tietojen mukaan elokuussa 2008 tietokone löytyi hieman yli 80 prosentista suomalaisia kotitalouksia.

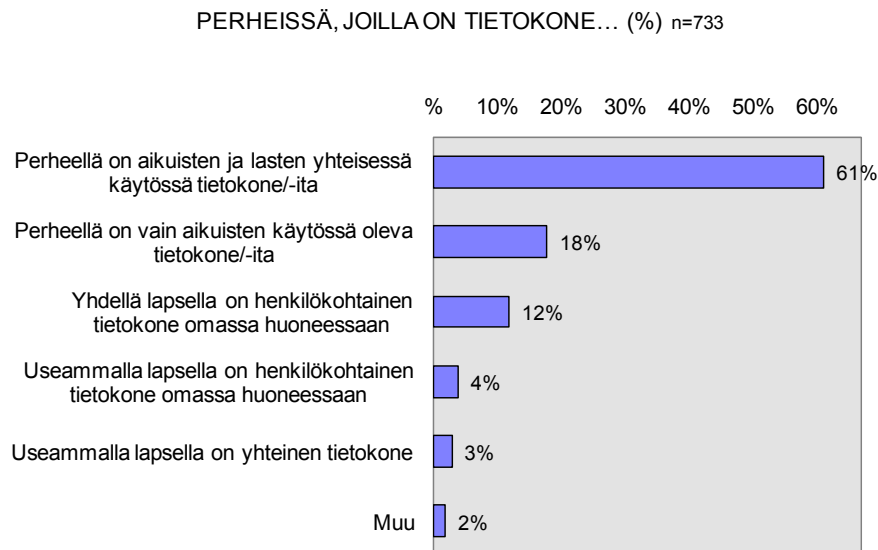
Joka toisessa tutkimukseen osallistuneessa taloudessa on yksi tietokone. 46 prosenttia vastaajista kertoi taloudestaan löytyvän vähintään kaksi konetta. 98 %:lla haastatelluista tietokonetalouksista oli myös internet -yhteys

Koneiden määrään vaikuttaa useampikin tekijä (liitekuvio 2). Ensinnäkin voidaan todeta, että mitä suuremmat tulot taloudella on käytettävissään, sitä todennäköisemmin sieltä löy-tää useampia tietokoneita.

Kun tilannetta tarkastelee ammattiryhmittäin, havaitsee, että sellaisia työntekijätalouksia, joilla on useampia koneita, on suhteellisesti ottaen vähemmän kuin vastaavia alempia toimihenkilöperheitä. Kun taas siirrytään talouksiin, joiden jäsenet ovat ylempiä toimihenkilöitä tai yrittäjäammattissa toimivia, useamman tietokoneen löytämisen todennäköisyys kasvaa edelleen.

Myös lasten lukumäärällä ja iällä on ainakin tilastollinen yhteytensä koneiden määrään. Mitä useampia lapsia perheellä on tai mitä vanhempia he ovat, sitä todennäköisemmin tietokoneita on taloudessa enemmän kuin yksi.

Kuvio 13.

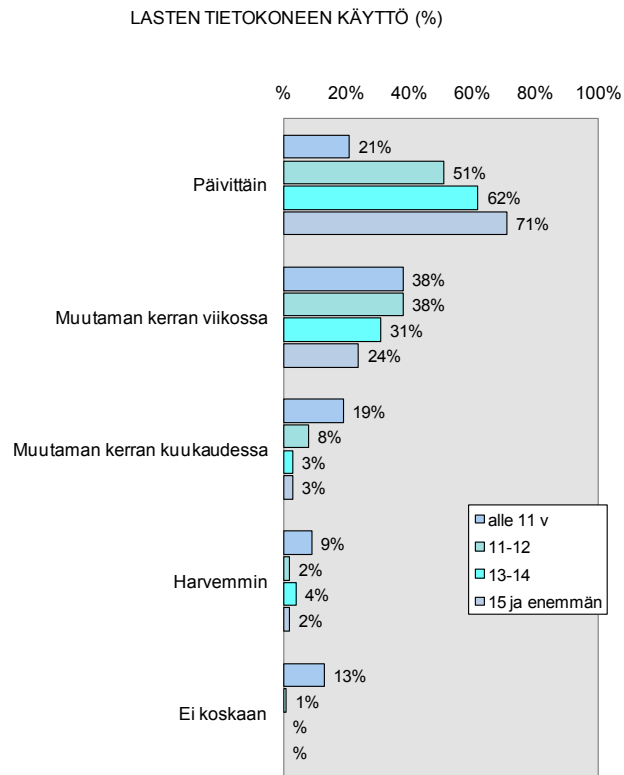

Kotona oleva tietokone on useimmiten kaikkien perheenjäsenten, niin aikuisten kuin lastenkin, yhteisessä käytössä oleva laite. Kaikkiaan 61 prosenttia "tietokonetalouksista" on tällaisia.

Vajaassa viidenneksessä tietokoneen käyttäminen on varattu vain aikuisille. 12 prosenttia vastaajista taas totesi, että yhdellä lapsella (joko ainoalla tai monilapsisen perheen jollakulla alaikäisellä) on omassa huoneessaan käytössä henkilökohtainen tietokone. Neljässä

prosentissa niitä on useammilla lapsilla ja kolme prosenttia kyseisistä talouksista on hankkinut lapsilleen tietokoneen yhteiseen käyttöön.

Kuvio 14.

Tietokoneen päivittäinen käyttö lisääntyy vahvasti lasten iän karttuessa. Kun joka neljäs alle 11-vuotias on kotikoneella päivittäin, 15-vuotiaista ja vanhemmista niin tekee jo 71 prosenttia. Kun otetaan huomioon myös konetta muutamana kerran viikossa käyttävät, havaitaan, että aivan nuorimpienkin enemmistö kuuluu tietokoneiden säännöllisiin käyttäjiin.

Seuraavan sivun kuvioihin on merkitty vastaavat tyttöjen ja poikien tietokoneen käyttöä koskevat luvut. Niistä ei havaitse juuri lainkaan eroja. Ikä on selvästi määräävämpi tekijä.

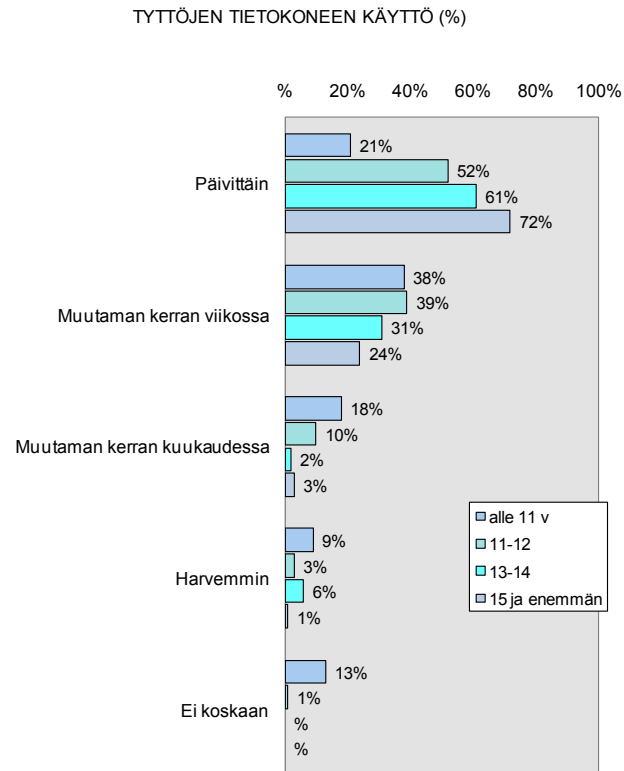
Raportin liitteenä oleva kuvio (liitekuvio 3) kertoo tilanteesta toisesta näkökulmasta. Siinä prosenttiluvut on laskettu niistä kyselyyn vastanneista talouksista, joissa on tietokone tai -koneita.

Sen perusteella havaitsee, että keskimäärin joka toisessa taloudessa ainakin yksi sen lapsijäsenistä käyttää tietokonetta joka päivä.

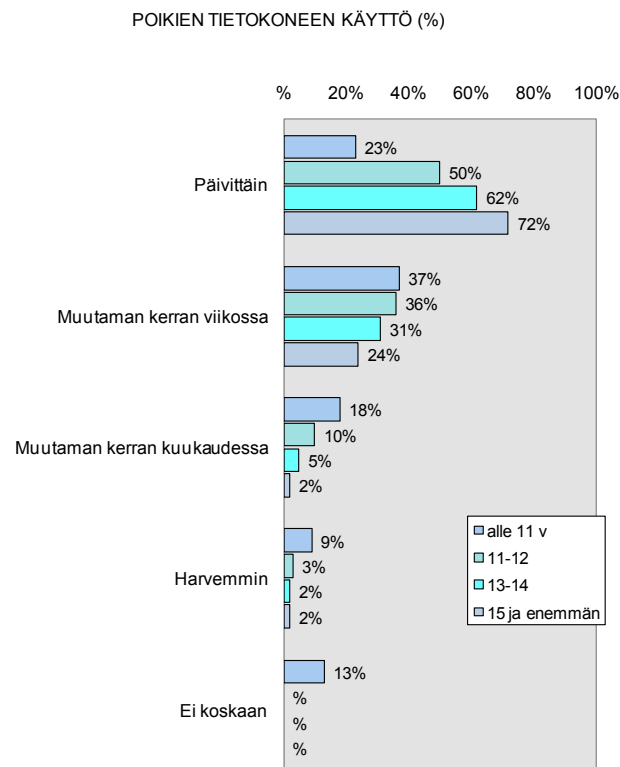
Päivittäinen käyttö on yhtä yleistä lähes kaikentyyppisissä perheissä. Vanhempien ammatillinen suuntautuminen, perheen tulot tai asuinpaikka eivät käytännössä muuta tilannetta. Tosin pääkaupunkilaisista vanhemmista hieman suurempi osa kuin muualla asuvista totesi lapsensa tai lastensa käyttävän tietokonetta joka päivä.

Yksinhuoltajat raportoivat useammin (61 %) kuin puolison ja lasten kanssa asuvat (48 %) lasten päivittäisestä tietokoneenkäytöstä. Haastatellun vanhemman koulutustausta vaikutti hieman vastauksiin: 54 prosenttia peruskoulun suorittaneiden lapsista käyttää päivittäin tietokonetta. Yliopistotutkinnon hankkineista 46 prosenttia totesi saman jälkikasvustaan.

Kuvio 15.

Kuvio 16.

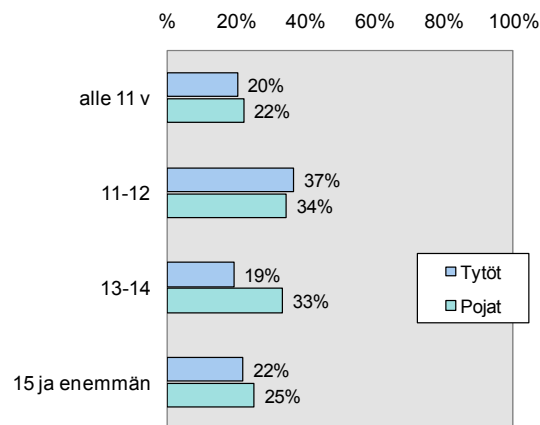
Mitä vanhemman lapsen tietokoneenkäyttötapoja haastateltu huoltaja arvioi, sitä varmemmin raportoitiin tietokoneen päivittäisestä käyttämisestä. Vaihteluväli oli erittäin suuri, alle 11-vuotiaiden 30 prosentista 15-vuotiaiden ja iäkkäämpien 86 prosenttiin.

Tyttöjen ja poikien välille ei varsinaisesti syntynyt eroja missään ikäryhmässä (kuviot 15 ja 16). Kuvioiden prosenttiluvut ovat jopa harvinaisen samantyyppiset. Lapsen ikä on ratkaisevassa asemassa.

Internetin suodatinohjelma (jolla voidaan estää lapsen pääsy valituille sivuille) on käytössä vajaassa neljäsosassa (23 %) internet -talouksista. Keskimääräistä yleisempi sellainen on kodeissa, joissa on 11-12 -vuotiaita lapsia. Niistä 36 prosenttia on hankkinut käyttöönsä jonkinlaisen suodatinohjelman.

Kuvio 17.

TALOUDET, JOISSA KÄYTÖSSÄ SUODATINOHJELMIA (%)

Myös keskimääräistä useammat 13-14-vuotiaiden poikien vanhemmat ovat päätyneet suojaamaan lapsiaan kyseisillä ohjelmistoilla. Sellainen löytyy joka kolmannesta po. taloudesta. Vastaavan ikäisiä tyttöjä varten se on hankittu harvemmin (vain 19 %):

Jos lapsia on taloudessa useampia, ohjelmiston löytyminen on jonkin verran todennäköisempää. Erot eivät kuitenkaan ole suuret: yksilapsisista talouksista 21 prosenttia on hankkinut ohjelmiston, kolmilapsisista tai suuremmista perheistä 27 prosenttia on toiminut samoin.

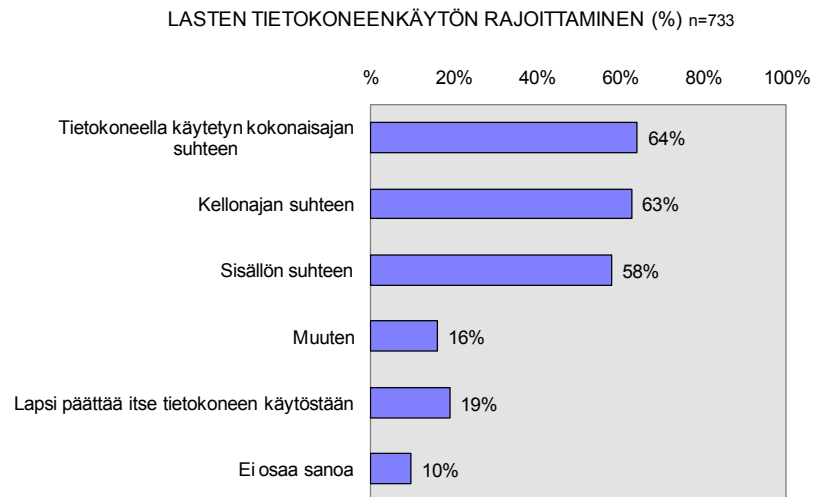
5 Tietokoneen käytön rajoittaminen

Rajoittamistapoja tutkittiin vastaavan tyyppisellä kysymyksellä kuin televisionkatselun yhteydessä. Vastaajien punnittavaksi annettiin neljä valmista vaihtoehtoa sekä mahdollisuus ilmaista jokin muu, listasta puuttuva tapa. Lisäksi he saattoivat todeta, että lapsi saa päättää tietokoneen käytöstään itse.

Aivan kuten televisionkatselunkin yhteydessä vanhemmat useimmiten kontrolloivat, miten heidän lapsensa käyttävät tietokonetta. Vain 19 prosentissa talouksista päätösvalta jätetään lapsille.

Melkein kahdessa perheessä kolmesta tarkkaillaan lasten tietokoneella viettämää kokonaisaikaa (64 %) sekä sitä, mihin kellonaikaan konetta käytetään (63 %). Enemmistö vanhemmista (58 %) on myös kiinnostunut suojelemaan lapsiaan tietokoneen välittämältä vääränlaiselta sisällöltä.

Kuvio 18.

Luvut ovat selvästi pienemmät kuin vastaavat televisionkatselun valvontaa koskevat (esitetty kuviossa 4). Verrattuna televisionkatseluun, tietokoneen käytön kellonaikaa, kontrolloidaan 15 prosenttiyksikköä harvemmissa talouksissa. Vastaava tarjonnan sisältöä koskeva ero on 19 prosenttiyksikköä (televisionkatselua kontrolloidaan tässäkin enemmän).

Vain käytön kokonaisajan valvonta on tietokoneiden osalta tiukempaa. Televisionkatseluun kuluvaa aikaa kontrolloidaan 9 prosenttiyksikköä useammassa taloudessa.

Muut keinot ovat hieman yleisempiä tietokoneen käytön kuin televisionkatselun yhteydessä, vaikkakin myös tässä tapauksessa luonteeltaan yksittäisiä.

Eräät vanhemmat totesivat tarkistavansa aika ajoin tietokoneen sivuhistorian, toiset keskustelivat lastensa kanssa tietokoneen käytöstä tai päästävät nämä koneelle vain erillisestä pyynnöstä. Kontrollointi kulminoituu erään vanhemman toteamassa: *"Kurkitaan silloin tällöin, missä seikkaillaan."*

Viidentoista vuoden ikä näyttää muodostavan tietynlaisen vedenjakajan tietokoneen käyttämiseen liittyvässä valvonnassa. Kaikentyyppinen kontrolli yleistyy iän karttuessa siihen asti, mutta sen jälkeen lapsen omaan arviointikykyyn aletaan luottaa huomattavassa määrin enemmän.

Jopa 40 prosenttia viisitoistavuotiaista ja iäkkäämmistä voi itse päättää tietokoneen käytöstään, kun tätä nuoremmista parhaimmillaankin noin puolet harvempi saa nauttia tällaisesta vapaudesta. Television osalta vastaava kuitenkin mahdollista tässä ikäryhmässä jopa 50 prosentille.

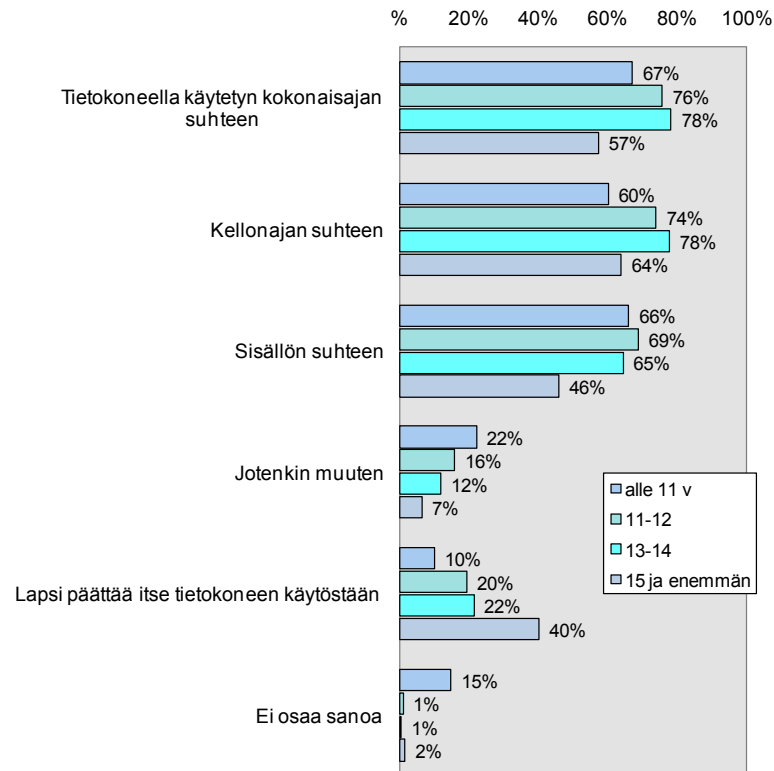
Sukupuolella ei tässä ole väliä, sillä tämä vapausasteiden lisääntyminen koskee yhtä lailla tyttöjä kuin poikiakin.

Poikien kokema kontrolli kuitenkin on välillä kovempaa kuin tyttöjen osakseen sama vanhempien tarkkailu.

Esim. 13-vuotiaiden ja sitä vanhempien poikien tietokoneella viettämä kokonaisaika kuten myös koneen käyttämisen kellonaika herättää vanhemmissa enemmän kiinnostusta kuin samanikäisten tyttöjen vastaavat tekemiset. Vastaavasti yli 15-vuotiaiden tyttöjen huoltajat valvovat enemmän tietokoneen käytön sisältöä kuin vastaavanikäisten poikien vanhemmat.

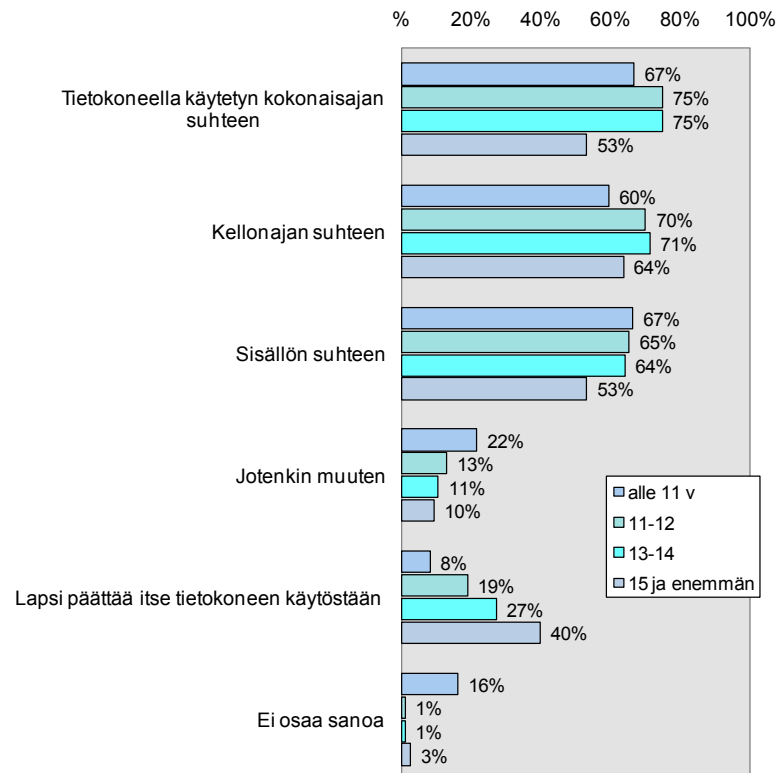
Kuvio 19.

LASTEN TIETOKONEENKÄYTÖN RAJOITTAMINEN (%) n=733

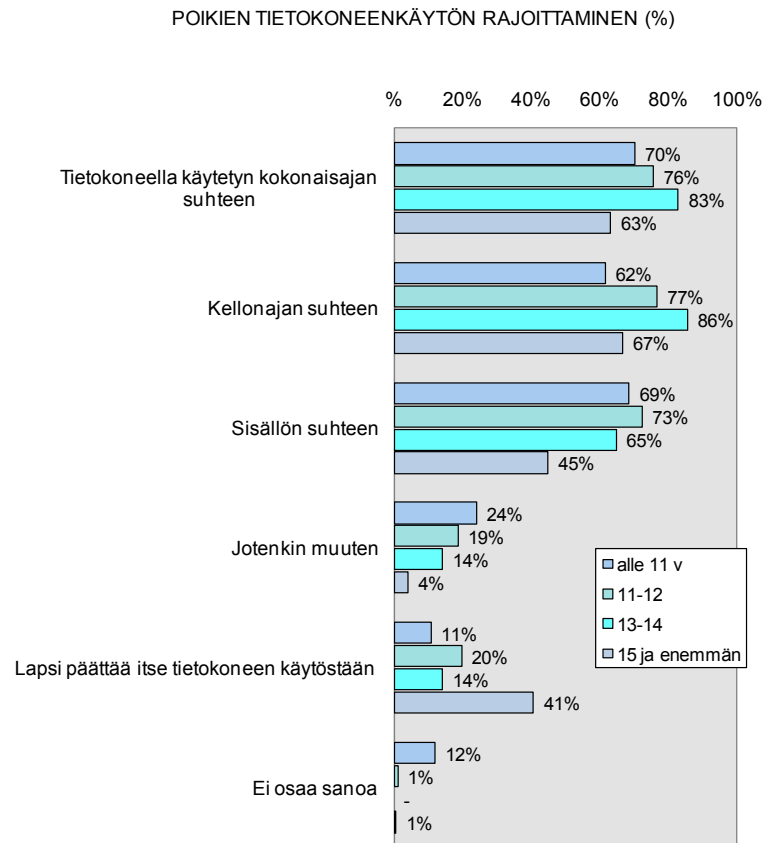

Kuvio 20.

TYTTÖJEN TIETOKONEENKÄYTÖN RAJOITTAMINEN (%)

Kuvio 21.

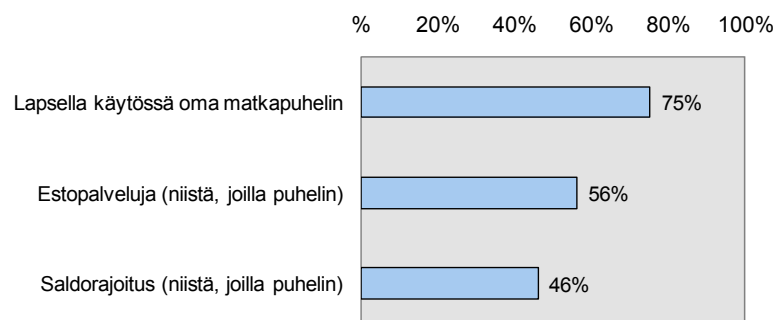
6 Matkapuhelimen käytön rajoittaminen

Kolme neljästä tutkimukseen osallistuneesta vanhemmasta kertoi, että heidän lapsellaan on käytössään matkapuhelin. Sen enempää perheen tuloilla, koulutustasolla kuin asuinpaikallakaan ei näytä olevan vaikutusta asiaan (liitekuvio 5).

Matkapuhelimen hankkiminen lapsille on suurin piirtein yhtä yleistä kaikkiin ammattiryhmiin kuuluville perheille. Vain yksi tekijä näyttäisi vaikuttavan selvästi asiaan: lapsen ikä. Tässä 11 vuoden saavuttaminen muodostaa selkeän rajapyykin. Käytännössä lähes jokaisella sitä vanhemmilla lapsella on matkapuhelin. Alle 11-vuotiaistakin se on 61 prosentilla.

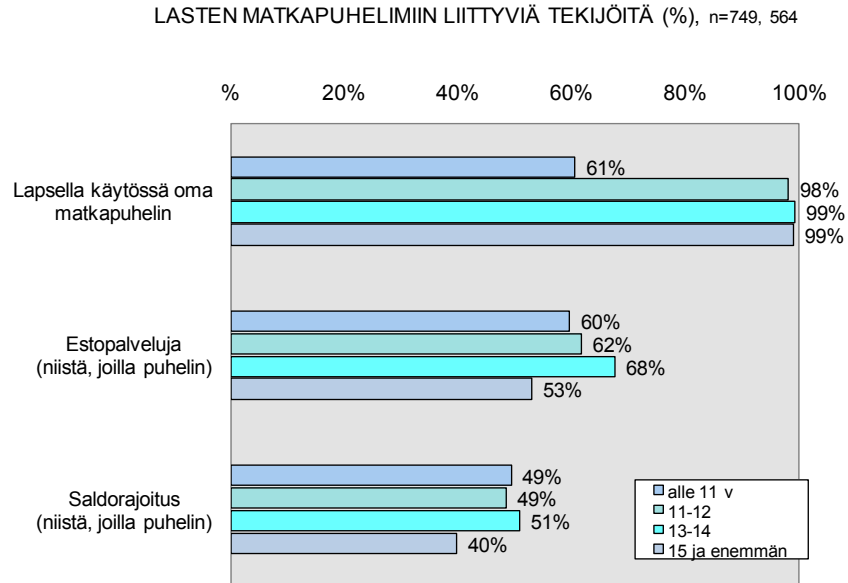
Kuvio 22.

LASTEN MATKAPUHELIMIIN LIITTYVIÄ TEKIJÖITÄ (%), n=749, 564

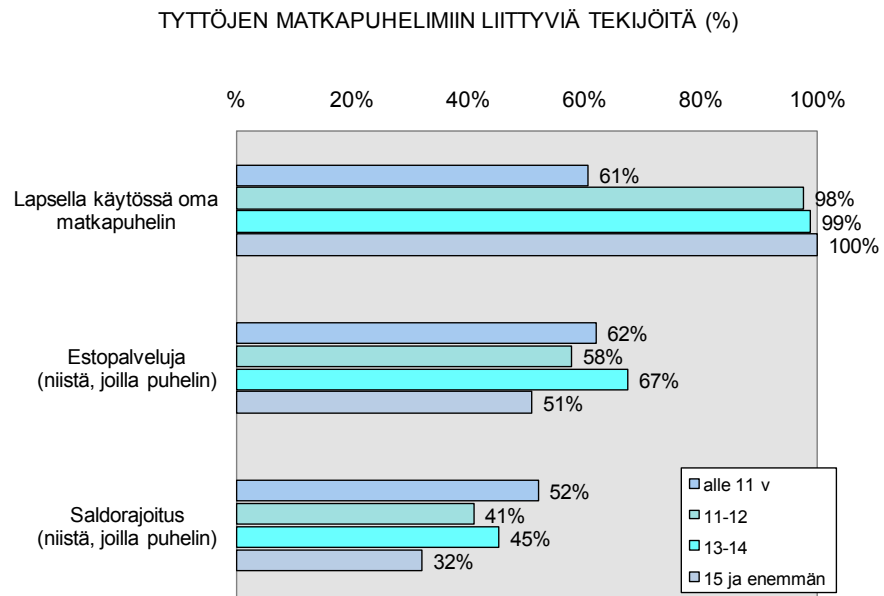
Jonkinlaisen kontrollin kohteeksi lapset joutuvat myös matkapuhelimen osalta. Hieman useammalla kuin joka toisella (56 %) matkapuhelinta käyttävällä nuorella on estopalveluja. Lähes yhtä monella (46 %) on saldorajoitus.

Kuvio 23.

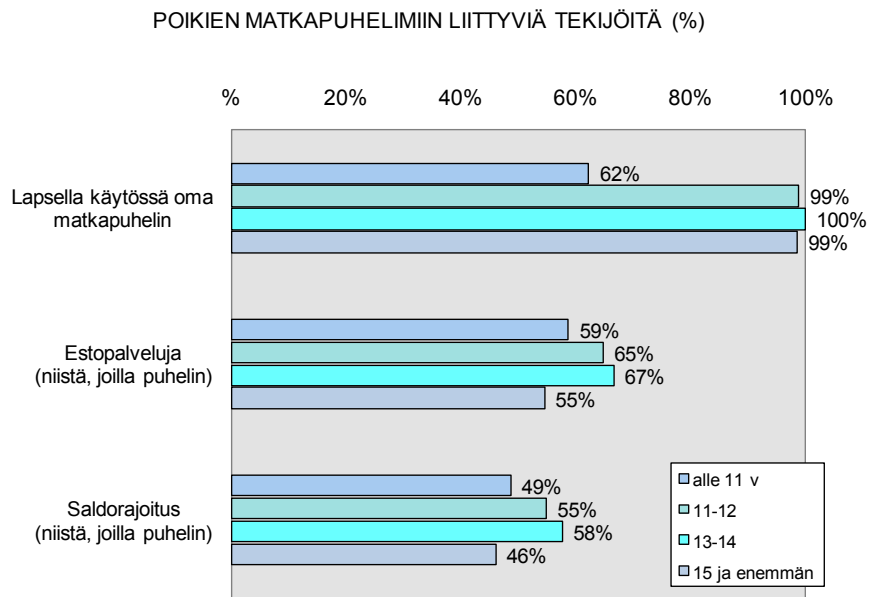
Rajoitukset ja estot ovat käytännössä melkein yhtä yleisiä kaikenikäisillä. Eniten ne kohdistuvat 13-14 ja vähiten yli 15 -vuotiaisiin. Alle 11 sekä 11-12 -vuotiaiden vanhemmiltaan saama kohtelu on hyvin samantyyppistä.

Kuvio 24.

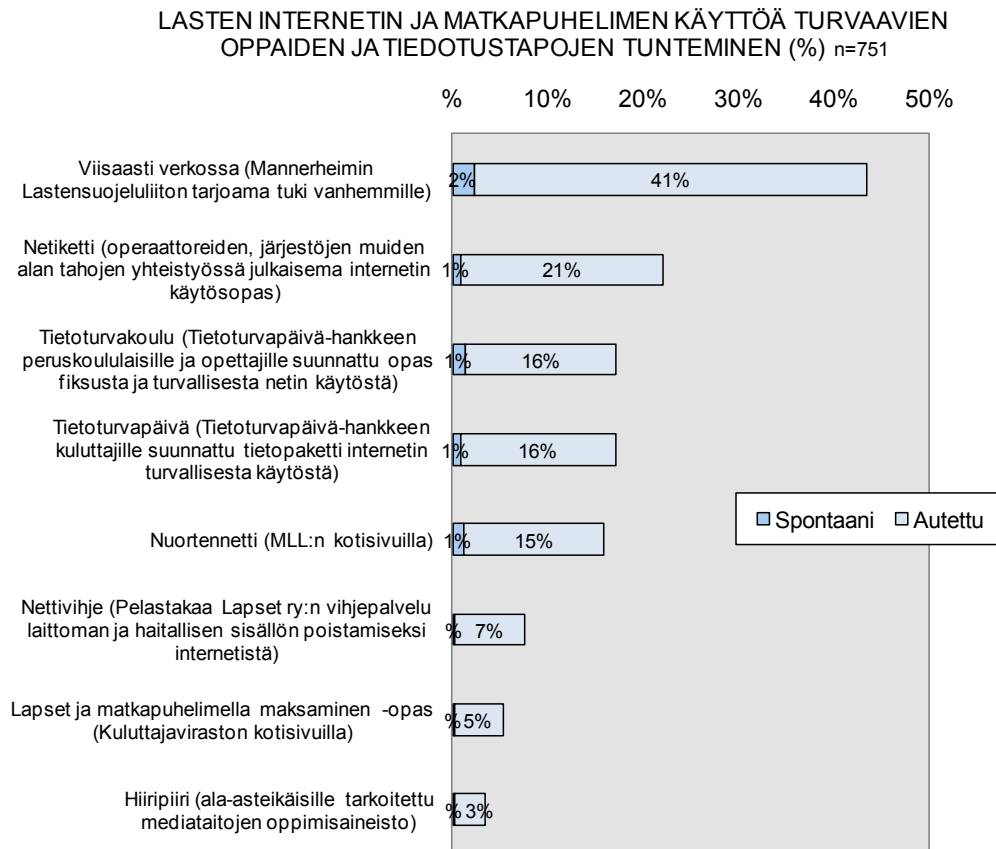
Eri-ikäisiin tyttöihin ja poikiin kohdistuva kontrollointi on samantyyppistä. Voidaan kuitenkin todeta, että pojille on asetettu useammin saldorajoituksia kuin tytöille. Matkapuhelimen yleisyydessä ei ole minkäänlaisia sukupuoleen liittyviä eroja. Eri-ikäisten tyttöjen ja poikien luvut ovat lähestulkoon prosenttiyksikölleen samat. Iän karttuessa kontrollointi alkaa kohdistua yhä harvempiin.

Kuvio 25.

Lisäksi tiedusteltiin, kuinka hyvin vanhemmat tuntevat erilaisia internetin ja matkapuhelimen käyttöä turvaavia oppaita ja tiedotustapoja. Vain marginaalinen osa joukosta muisti spontaanisti yhtäkään, mutta kun haastatteliha virkisti haastateltujen muistia luettelemalla erinäisiä tahoja, mainintojakin alkoi tulla.

Kuvio 26.

Useimmat olivat panneet merkille Mannerheimin lastensuojeluliiton tarjoaman Viisaasti verkossa -palvelun. Vaikka vain kaksi prosenttia muisti sen spontaanisti, kokonaistunnettuus nousi 43 prosenttiin asti.

Muista vaihtoehdoista mainittiin useimmin Netiketti, Tietoturvakoulu, Tietoturvapäivä sekä MLL:n kotisivuilta löytyvä Nuortennetti.

Kuvio 27.

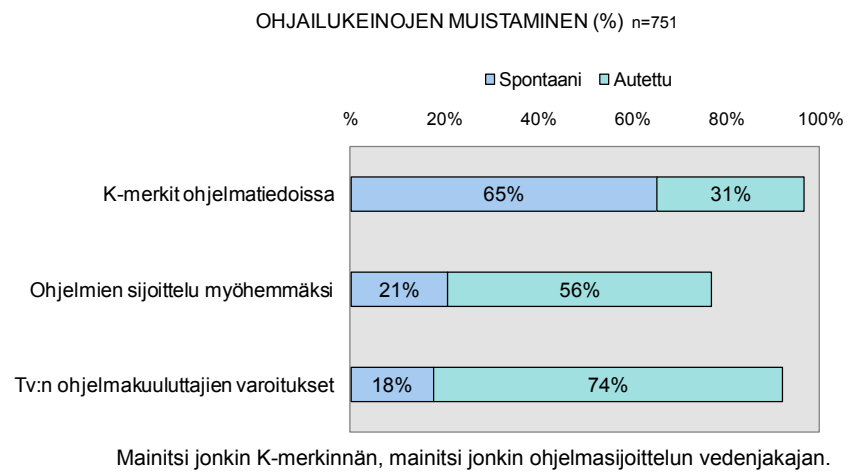

Melko harvat kuitenkin ovat hyödyntäneet yhtäkään kyseisistä keinoista. Koko joukosta niin on tehnyt yhteensä 17 prosenttia. Useimmiten kyseeseen on tullut parhaiten muistettu Viisaasti verkossa.

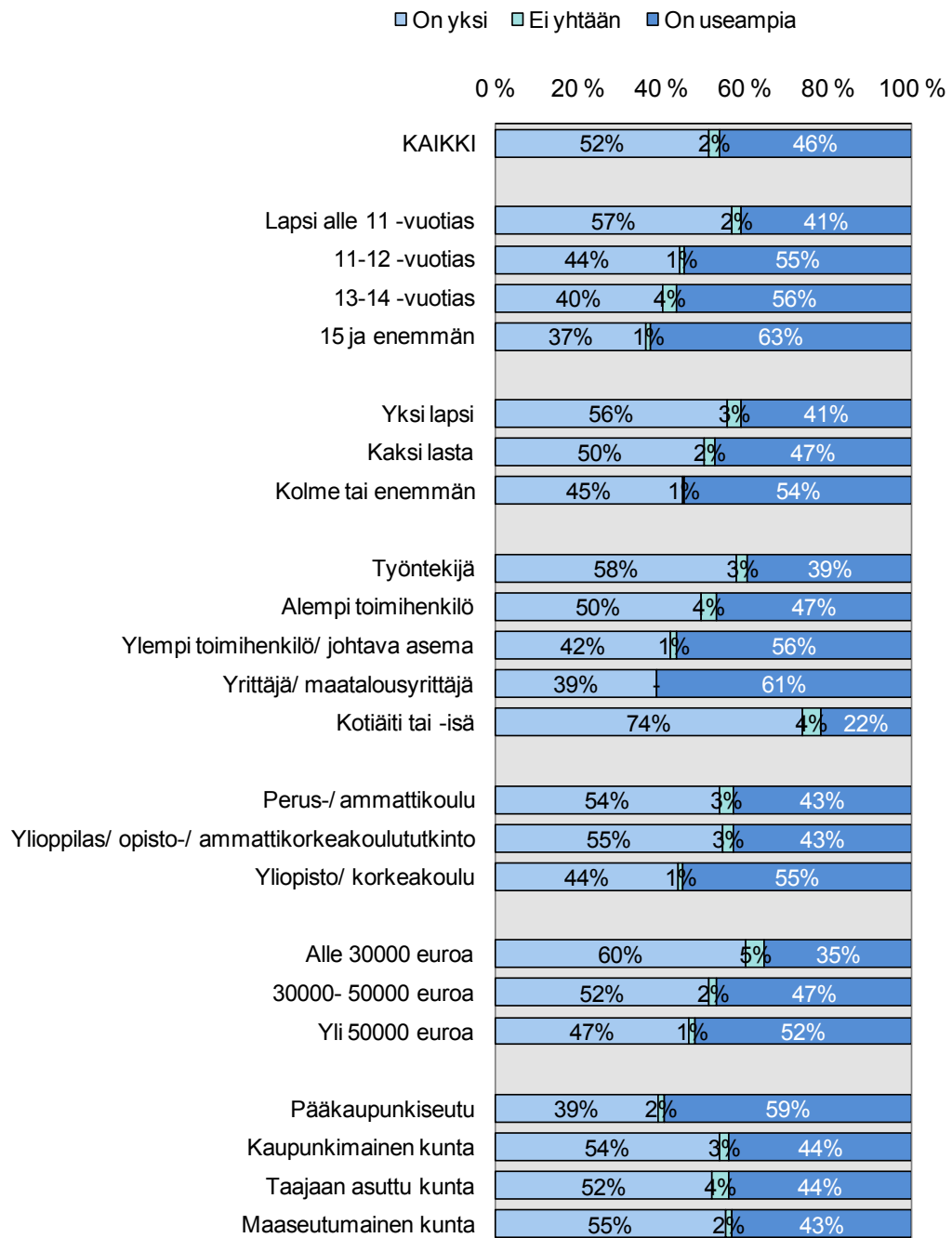
Kovin suuria eroja ei erilaisten perheiden välillä ollut. Voitaneen kuitenkin todeta, että ne vanhemmat, joilla on 7-12 -vuotiaita lapsia, olivat tarttuneet tilaisuuteen hieman keskimääräistä useammin. Heistä 23 prosenttia oli hyödyntänyt ainakin jotain em. keinoista.

LIITEKUVAT

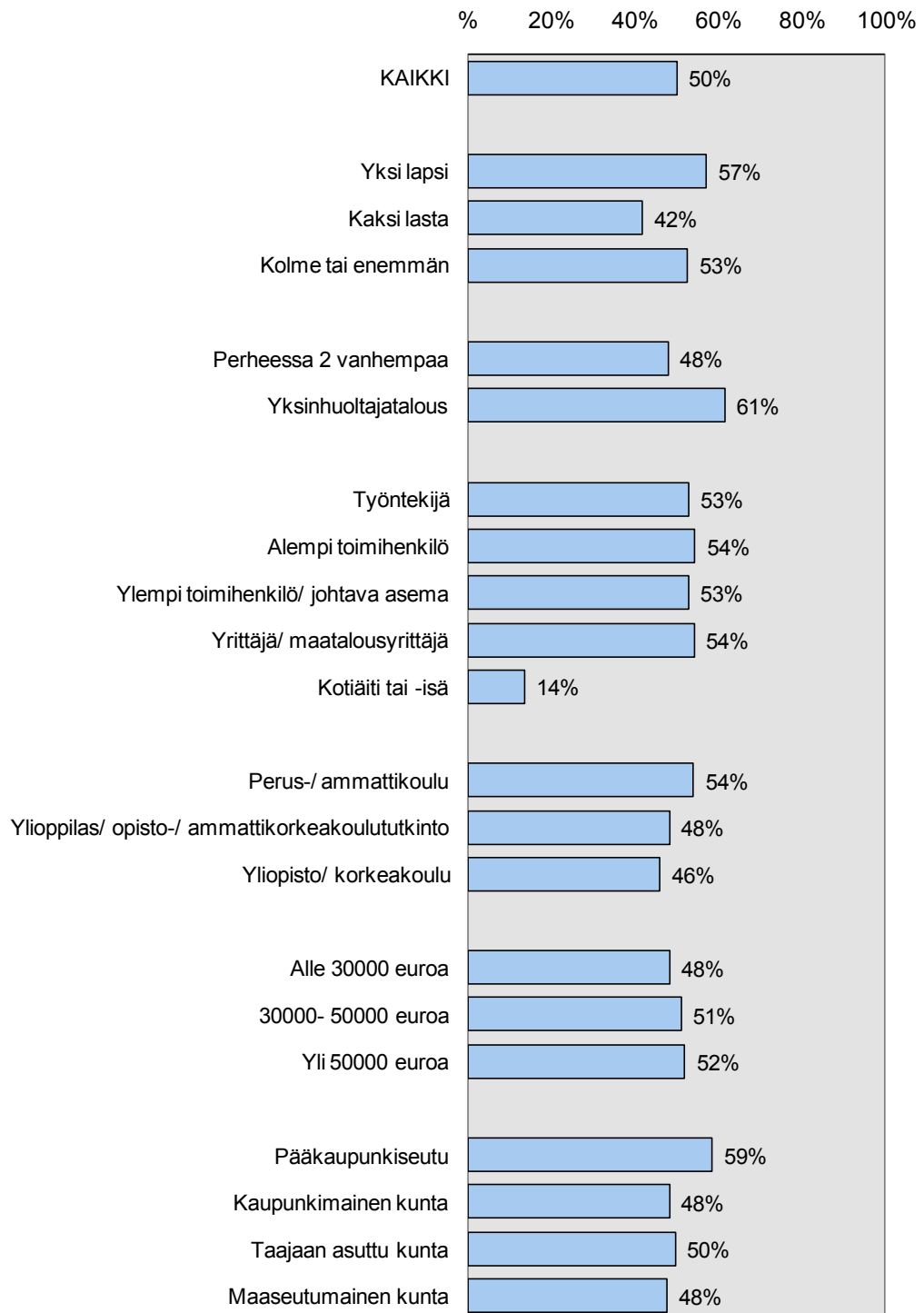
Liitekuvio 1

TALOUDEN TIETOKONEET... (%), n=751

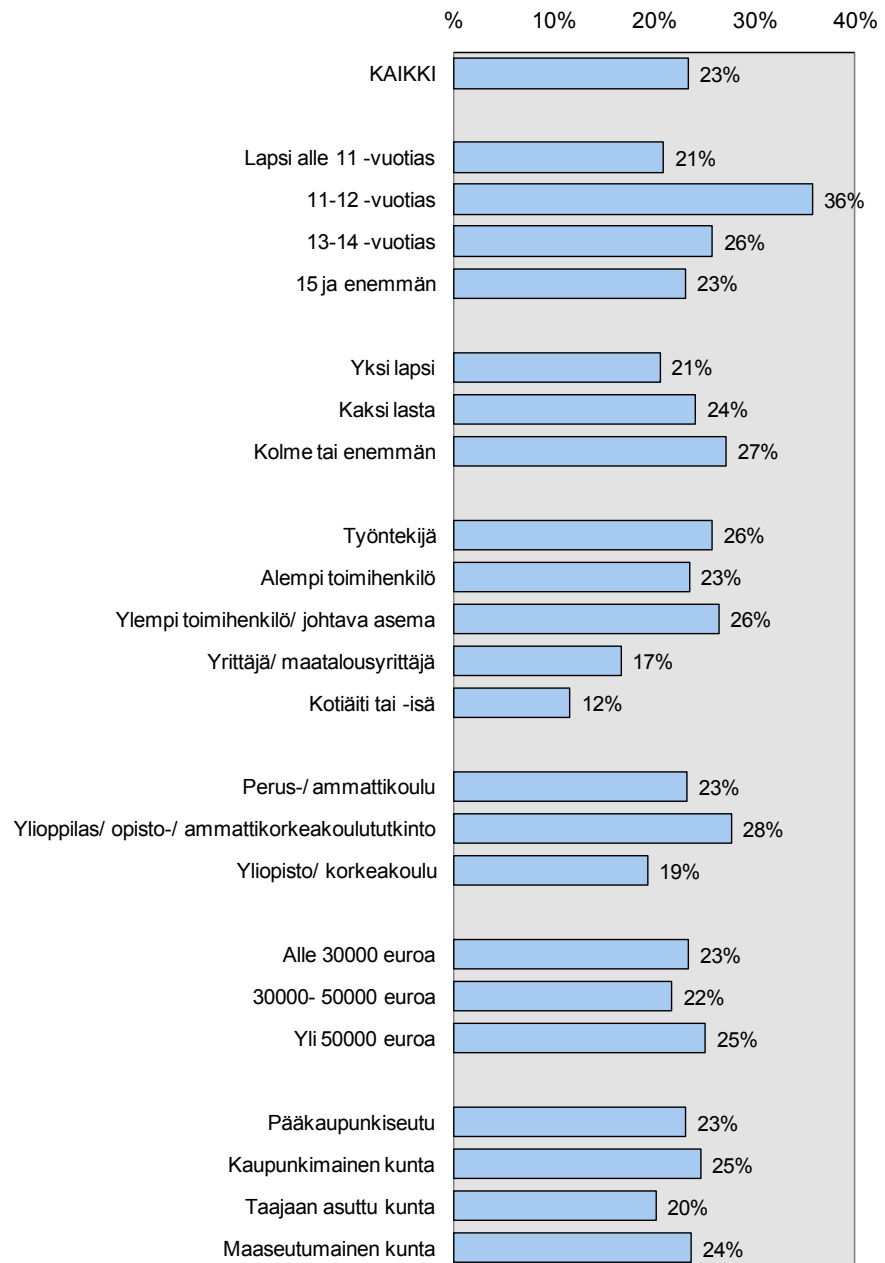

LASTEN TIETOKONEEN KÄYTTÖ:
päivittäin (% tietokonekotitalouksista) n=733

Liitekuvio 4

TALOUDET, JOISSA KÄYTÖSSÄ
INTERNETIN SUODATINOHJELMIA (%), Internet -taloudet n=719

Liitekuvio 5

LAPSELLA KÄYTTÖSSÄÄN MATKAPUHELIN (%) n=749

